

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH POWIATU KOZIENICKIEGO
NA LATA 2021-2026**

PROJEKT

Kozienice 2020

Dokument opracowany we współpracy:

Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach

oraz

PPUH „BaSz” mgr inż. Bartosz Szymusik

26-200 Końskie ul. Polna 72

tel./fax: 41 372 49 75

e-mail: basz@post.pl

www.basz.pl

Spis treści

1. WSTĘP.....	4
1.1. Uwarunkowania tworzenia strategii	4
1.2. Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce.....	5
1.3. Procedura przygotowania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2026”	7
1.4. Podstawy programowe.....	8
2. CZĘŚĆ DIAGNOSYTYCZNA	11
2.1. Charakterystyka Powiatu Kozienickiego.....	11
2.2. Sytuacja demograficzna Powiatu Kozienickiego	13
2.3. Infrastruktura społeczna Powiatu Kozienickiego	17
2.5. Sytuacja gospodarcza i lokalny rynek pracy Powiatu Kozienickiego	19
3. PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY OŚRODKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ	24
4. PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY POWIATU KOZIENICKIEGO.....	37
5. PODSUMOWANIE SYTUACJI SPOŁECZNEJ POWIATU KOZIENICKIEGO.....	60
5.1. Wnioski z diagnozy	60
5.2. Analiza SWOT.....	61
6. MISJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁŃ W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE POWIATU KOZIENICKIEGO.....	67
7. REALIZACJA „STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU KOZIENICKIEGO NA LATA 2021-2026”	71
7.1. Wdrażanie.....	71
7.2. Monitoring	71
7.3. Wskaźniki.....	72
7.4. Finansowanie działań	73
8. ZAKOŃCZENIE	74
SPIS WYKRESÓW	75
SPIS TABEL	76

1. WSTĘP

Polityka społeczna najczęściej postrzegana jest jako oparty na określonych zasadach, normach i wartościach przewodnik działania państwa/władz publicznych rozmaitych szczebli oraz innych podmiotów społecznych w celu: kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, ogólnych warunków rozwoju (zdrowie, oświata, kultura, środowisko pracy, mieszkania itp.), harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych, a tym samym tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą, obrony człowieka przed niezaspokojeniem jego potrzeb - od najbardziej podstawowych do wyższego rzędu, rozwojowych, tworzenia warunków dla postępu społecznego i wpływania na ewolucję i zaspakajanie potrzeb, likwidowania dysproporcji i nierówności społecznych i udziału ludzi w kształtowaniu życia zbiorowego oraz podział zasobów, zwiększania możliwości i szans życiowych.

1.1. Uwarunkowania tworzenia strategii

Zadaniem współczesnej polityki społecznej jest kształtowanie zasad podziału, regulowanie instytucjonalnej struktury sfery społecznej, regulowanie systemów finansowo-ekonomicznych i ich funkcjonowania oraz tworzenie warunków dla samorządności i współuczestnictwa (partycypacji) odbiorców działań.

Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

- * Zasada samopomocy – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
- * Zasada przezorności – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
- * Zasada solidarności społecznej – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
- * Zasada pomocniczości – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
- * Zasada partycypacji – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.

* Zasada samorządności – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.

* Zasada dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

* Zasada wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej. Jest ona długotrwałym programem działań, który ma służyć rozwiązywaniu problemów społecznych poprzez wspieranie rodziny, zwiększenie efektywności pomocy społecznej, zapewnienie godziwych warunków życia osobom niepełnosprawnym, zapobieganie marginalizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wyznaczeniu kierunków działań na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców powiatu.

1.2. Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej wszyscy obywatele są równi wobec praw i obowiązków, nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to również, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do przezwyciężania ich trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Konstytucja RP gwarantuje poszanowanie obywateli, ich praw osobistych, politycznych, ekonomicznych i socjalnych. Szczególną ochroną Konstytucja RP obejmuje dobro rodziny. Preambuła Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku wprowadza pojęcie zasady pomocniczości, jako ogólnej prawidłowości przy tworzeniu prawa w Polsce.

Prawne podstawy planowania polityki społecznej w państwach należących do Unii Europejskiej określa Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności.

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 16b ust. 1 i art. 19 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (tj. 2019 poz. 1507 ze zm.). Strategia (zgodnie z art. 16b pkt. 2) powinna zawierać w szczególności diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią oraz określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań,

sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, a także określenie wskaźników realizacji działań.

Podczas opracowywania strategii opierano się na aktach prawnych dających podstawy do różnych działań w sferze polityki społecznej:

- ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. 2020, poz. 920),
- ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2020 poz. 1876) oraz
 - 1) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 roku w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodów oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. 2018 poz. 1358),
 - 2) rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 sierpnia 2016r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (t.j. Dz. U. 2017 poz. 1788),
 - 3) rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 listopada 2010r. w sprawie wzoru kontraktu socjalnego (Dz. U. 2010 Nr 218 poz. 1439),
 - 4) rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012r. w sprawie domów pomocy społecznej (tj. Dz. U. 2018 poz. 734 ze zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2020 poz. 821),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. 2020 poz. 685 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. 2020 poz. 1057),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz. U. 2020, poz.176),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. 2020, poz. 1409 ze zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. 2019, poz. 2277 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. 2020, poz. 426 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz.U. 2019 poz. 852 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. 2020, poz. 218).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych, biorąc pod uwagę szerokie rozumienie polityki społecznej, przy realizacji strategii zachodzi potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koziensicach jest jednostką organizacyjną Powiatu Kozienskiego prowadzoną w formie jednostki budżetowej działającą na podstawie Statutu. Przedmiotem działania PCPR jest realizacja zadań własnych i rządowych Powiatu Kozienskiego, niezastrzeżonych dla innych jednostek, w szczególności z zakresu pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych oraz wynikających z innych ustaw. W celu realizacji zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej PCPR na zasadzie partnerstwa współpracuje z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołami katolickimi i innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

1.3. Procedura przygotowania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienskiego na lata 2021-2026”

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienskiego to dokument służący wskazaniu kierunku, w którym powinna zmierzać polityka społeczna realizowana na terenie Powiatu Kozienskiego, będącego jednostką samorządu terytorialnego II stopnia podziału administracyjnego, wchodzącego w skład Województwa Mazowieckiego. Politykę społeczną traktujemy jako przyjęty i realizowany przez władzę publiczną i organizacje pozarządowe zespół długofalowych działań na rzecz zaspokajania potrzeb i rozwiązywania problemów społecznych. Na poziomie władz powiatowych polega ona na profesjonalnym diagnozowaniu problemów społecznych, opracowywaniu i wdrażaniu optymalnych form pomocy, uwzględniając z jednej strony wykonywanie zadań zleczanych przez instytucje na szczeblu centralnym i wojewódzkim, z drugiej zaś specyfikę lokalnej społeczności i problemów społecznych, które jej dotyczą.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienskiego na lata 2021-2026 jest kontynuacją dokumentu opracowanego w 2015r. tj. Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienskiego na lata 2015-2020 – (Uchwała Nr VI/34/2015 Rady Powiatu Kozienskiego z dnia 2 marca 2015r.) i obejmuje wszystkie obszary polityki społecznej, które powinny przyczynić się do lepszego funkcjonowania społeczności lokalnej, a w konsekwencji poprawy warunków życia mieszkańców danej społeczności. Strategia kształtuje aktywny model polityki społecznej w powiecie, zakłada budowanie szerokiego partnerstwa lokalnego i zgodna jest z założeniami polityki społecznej Unii Europejskiej dotyczącymi:

- zapewnienia wszystkim dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług,
- zapobiegania ryzyku „wykluczenia”,
- pomocy dla osób najbardziej narażonych na „wykluczenie” (wspieranie najstabszych),
- mobilizacji organizacji ze sfery polityki gospodarczej i społecznej.

W ramach prac nad aktualną *Strategią* została przeprowadzona diagnoza problemów społecznych, czyli trudności z jakimi boryka się społeczeństwo lokalne. Diagnoza została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Koziensicach, Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej, Komendy Powiatowej Policji w

Koziennickich, Powiatowego Urzędu Pracy w Koziennickich oraz instytucji i organizacji współpracujących z PCPR. Uzupełniając korzystano z dostępnych publikacji naukowych i statystyk (m.in. dane Głównego Urzędu Statystycznego). Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę *Strategii* na poszczególnych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji. W oparciu o diagnozę sytuacji społecznej, opracowano strategię rozwiązywania problemów społecznych na najbliższe lata, która stanowi rozwinięcie działań oraz założeń programowych realizowanych w sferze społecznej. Po przygotowaniu projektu strategii, dokument był umieszczony na stronie internetowej PCPR w Koziennickich celem konsultacji społecznych.

1.4. Podstawy programowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Koziennickiego na lata 2021-2026 jest dokumentem, który uwzględnia założenia strategicznych dokumentów w obszarze polityki społecznej. Priorytety przyjęte na poziomie unijnym i krajowym znajdują odniesienie w dokumencie, ponieważ wyznaczają główne, istotne dla rozwoju społecznego, kierunki działań programowych. Z kolei dokumenty na szczeblu wojewódzkim czy powiatowym odnoszą się do realnych potrzeb lokalnej społeczności.

Opracowując strategię rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu.

Tabela 1. Zestawienie dokumentów strategicznych będących podstawą opracowania niniejszej strategii

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie Strategii do zapisów dokumentu
POZIOM EUROPEJSKI		
1.	Zrównoważona Europa 2030	Projekt Strategii <i>Zrównoważona Europa 2030</i> kładzie nacisk na kluczowe podstawy polityki (czynniki horyzontalne) w związku z przejściem na zrównoważony rozwój. Są to m.in. edukacja, nauka, technologia, badania naukowe i innowacje oraz digitalizacja; finansowanie, polityka cenowa, opodatkowanie i konkurencja; odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw i nowe modele biznesowe; otwarta i oparta na zasadach wymiana handlowa; sprawowanie rządów i zapewnienie spójności polityki na wszystkich szczeblach. Dokument przedstawia trzy scenariusze osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju w UE: 1. Nadrzędna strategia UE w zakresie celów zrównoważonego rozwoju, aby kierować działaniami UE i jej państw członkowskich, 2. Kontynuacja włączania przez Komisję celów zrównoważonego rozwoju do wszystkich istotnych polityk UE, bez egzekwowania działań od państw członkowskich. 3. Większy nacisk na działania zewnętrzne przy jednoczesnej konsolidacji obecnych ambicji w zakresie zrównoważonego rozwoju na szczeblu UE.
POZIOM KRAJOWY		
2.	Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności.	W dokumencie krajowym zawarte są trzy obszary strategiczne, którym podporządkowane są następujące cele strategiczne oraz kierunki interwencji w zakresie pomocy społecznej:

	<p>Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju</p>	<p>1. Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki: Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna: Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki: Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”,</p> <p>2. Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny: Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych,</p> <p>3. Obszar Efektywności i sprawności państwa: Kapitał społeczny: Cel 11 – Wzrost społecznego kapitału rozwoju.</p>
<p>3.</p>	<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030</p>	<p>Strategia wpisuje się w cel główny oraz cele szczegółowe i kierunki interwencji polityki regionalnej do 2030 roku:</p> <p>Cel główny: efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.</p> <p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;</p> <p>Kierunki interwencji:</p> <p>1.1. Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo-wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją.</p> <p>Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p> <p>Kierunki interwencji:</p> <p>2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.</p> <p>2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.</p> <p>Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.</p> <p>Kierunki interwencji:</p> <p>3.2. Wzmocnienie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnymi ponadregionalnym.</p> <p>3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.</p>
<p>4.</p>	<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030</p>	<p>Strategia jest zbieżna z celem głównym oraz celami szczegółowymi:</p> <p>Celem głównym strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce.</p> <p>Cel szczegółowy 2. Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej.</p> <p>Cel szczegółowy 3. Wzrost poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy.</p> <p>Cel szczegółowy 4. Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.</p>
<p>5.</p>	<p>Strategie sektorowe dotyczące problemów społecznych</p>	<p>Strategia jest uzupełnieniem na poziomie lokalnym zapisów:</p> <p>1) Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020;</p> <p>2) Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii;</p> <p>3) Narodowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów</p>

		<p>Alkoholowych na lata 2016-2020;</p> <p>4) Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020;</p> <p>5) Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022;</p> <p>6) Rządowego Programu Ograniczania Przeszłości i Aspołecznych Zachowań „Razem Bezpieczniej” im. Władysława Stasiaka na lata 2018-2020.</p>
POZIOM REGIONALNY		
7.	<p>Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze</p>	<p>Dokument zakłada zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim oraz wzrost znaczenia metropolitarnej Warszawy w Europie poprzez realizację priorytetowych celów strategicznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym: <ul style="list-style-type: none"> • wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii • poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego • poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki - Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska: <ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia
POZIOM LOKALNY		
8.	<p>Strategia Rozwoju Powiatu Kozienskiego do 2020</p>	<p>Strategia wpisuje się w misję oraz cele strategiczne, operacyjne i szczegółowe rozwoju Powiatu Kozienskiego:</p> <p>Misja: Władze powiatu ze społecznością lokalną budują przyszłość w oparciu o przedsiębiorczość, aktywność, współpracę i zaufanie, stwarzając warunki samorealizacji mieszkańców z uwzględnieniem osób znajdujących się w szczególnej potrzebie przy wykorzystaniu potencjału społeczno-gospodarczego i przyrodniczo-krajobrazowego.</p> <p>Cel strategiczny 1. Rozwój infrastruktury społecznej</p> <p>Cel operacyjny 1: Rozwój edukacji i kultury</p> <p>Cel szczegółowy 1.1. Podnoszenie poziomu edukacji i kwalifikacji zawodowych</p> <p>Cel operacyjny 3: Doskonalenie pomocy społecznej</p> <p>Cel strategiczny 3: Aktywizacja gospodarki lokalnej</p> <p>Cel operacyjny 3: Wzrost zatrudnienia i aktywności zawodowej osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy z terenu Powiatu Kozienskiego</p>

2. CZĘŚĆ DIAGNOSYTYCZNA

2.1. Charakterystyka Powiatu Kozienickiego

Powiat Kozienicki położony jest w południowo-wschodniej części województwa mazowieckiego. Zajmuje powierzchnię 916,96 km² i zamieszkały jest przez 59 997 osoby (stan na 31.12.2019r.), w tym ok. 70% populacji zamieszkuje tereny wiejskie, a pozostałe ok. 30% stanowi ludność miasta Kozienice. Powiat Kozienicki leży w rozwidleniu rzeki Wisły i Pilicy, która jest naturalną granicą z powiatem grójeckim. Wisła oddziela Powiat Kozienicki od powiatu garwolińskiego (województwo mazowieckie) oraz ryckiego i puławskiego (województwo lubelskie). Od południa powiat graniczy z powiatem zwoleńskim, a od zachodu z ziemskim radomskim i białobrzeskim. Administracyjnie do Powiatu Kozienickiego należy jedna gmina miejsko-wiejska Kozienice i sześć gmin wiejskich: Garbatka-Letnisko, Głowaczów, Gniewoszków, Grabów nad Pilicą, Magnuszew i Sieciechów.

Uwarunkowania Powiatu Kozienickiego

Powiat Kozienicki ma bogatą historię i kulturę, ciekawe tradycje oraz wspaniałe walory krajobrazowo-przyrodnicze, które zapewnia Puszcza Kozienicka i Stromiecka. Sąsiedztwo aglomeracji warszawskiej, korzystne położenie komunikacyjne i infrastruktura, stwarzają dobre warunki dla inwestorów i turystów. Obszar Powiatu Kozienickiego bogaty jest w unikalne walory przyrodnicze. Najważniejszym z nich jest Kozienicki Park Krajobrazowy wraz z otuliną. Najcenniejsze elementy przyrody znajdują się na terenie rezerwatów, chronią one przed zniszczeniem i wyginięciem rzadkie okazy fauny i flory. Uzupełnieniem wielkoobszarowych form ochrony przyrody są użytki ekologiczne, przeważnie o charakterze śródleśnych bagien lub łąk oraz pomniki przyrody żywej. W systemie europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 na terenie powiatu oraz w jego sąsiedztwie są obszary o wysokich wartościach przyrodniczych, PLB 140013 Ostoja Kozienicka (dawnej Puszcza Kozienicka), PLB 140004 Dolina Środkowej Wisły, PLB 140003 Dolina Pilicy, PLH 140016 Dolina Dolnej Pilicy oraz PLH 140030 Łękawica.

Kozienicki Park Krajobrazowy z urozmaiconym krajobrazem, kompleksami leśnymi i wodami, licznymi zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi zapewnia znakomite warunki do rozwoju turystyki i rekreacji. Możliwości dla rozwoju turystyki i wypoczynku stwarza także bezcenna przyrodniczo dolina Wisły i Pilicy, i tereny przyległe do rzeki Radomki przepływającej przez gminy Głowaczów, Kozienice i Magnuszew. Na terenie Powiatu Kozienickiego można korzystać z oferty gospodarstw agroturystycznych oraz licznych szlaków turystycznych, pieszych i rowerowych. Niezwykłe urozmaicony region o bogatej historii i tradycji zaprasza miłośników jeździectwa do Stadniny Koni, która rozpoczęła działalność w 1924 roku, jako jedna z trzech stadnin państwowych w Polsce.

Powiat Kozienicki jest powiatem rolniczo-przemysłowym, tereny użytkowane rolniczo stanowią 57,48% jego powierzchni. W gospodarce regionu rolnictwo zajmuje wysoką pozycję, dominującymi kierunkami produkcji rolniczej są zboża, owoce miękkie i warzywa,

trzoda chlewna oraz przetwórstwo rolno-spożywcze. W Powiecie Kozienickim działają firmy specjalizujące się w przetwórstwie warzyw i owoców, mięsa i mleka.

Gminy Powiatu Kozienickiego

Gmina Garbatka-Letnisko zajmuje powierzchnię 74 km². Zamieszkała jest przez 5001 mieszkańców (GUS, stan na 31.12.2019), w tym 2476 mężczyzn i 2525 kobiet. Jest gminą typowo rolniczą – ponad 87% powierzchni zajmują użytki rolne, a ponad 90% mieszkańców związanych jest z rolnictwem. Walory krajobrazowe gminy sprzyjają rozwojowi turystyki i rekreacji – na terenie gminy zlokalizowany jest Rezerwat „Krępiec” i Puszcza Kozienicka oraz zbiorniki wodne. Gmina Garbatka-Letnisko jest gminą ekologiczną o dobrze rozwiniętej sieci infrastruktury technicznej.

Gmina Głowaczów zajmuje powierzchnię 186 km². Zamieszkała jest przez 7166 mieszkańców (GUS, stan na 31.12.2019), w tym 3691 mężczyzn i 3475 kobiet. Większość mieszkańców utrzymuje się z rolnictwa. Wśród upraw dominują zboża, rośliny okopowe, owoce (przede wszystkim truskawki i porzeczki) oraz warzywa (ogórki i pomidory). Poza rolnictwem miejsca pracy tworzą zakłady gastronomiczne, gospodarstwa ekologiczne, produkujące zdrową żywność oraz gospodarstwa agroturystyczne, świadczące usługi noclegowe i rekreacyjne. Gmina położona jest w dolinie rzeki Radomki, pomiędzy dużymi kompleksami leśnymi Puszczy Kozienickiej i Puszczy Stromieckiej, co sprzyja rozwojowi funkcji turystyczno-wypoczynkowej.

Gmina Gniewoszków zajmuje powierzchnię 84 km² i położona jest w dolinie środkowej Wisły, na obszarze Równiny Radomskiej. Gminę zamieszkuje 3878 mieszkańców (GUS, stan na 31.12.2019) w tym 1892 mężczyzn i 1986 kobiet. Jest gminą typowo rolniczą z rozwiniętą produkcją roślinną (przede wszystkim uprawa truskawek) i zwierzęcą. Na terenie gminy działają jedynie niewielkie firmy. Najcenniejszym przyrodniczo obszarem jest tu Dolina Wisły – część jednego z najważniejszych ekosystemów rzecznych w Europie - planowane jest utworzenie w tym miejscu Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego.

Gmina Grabów nad Pilicą zajmuje powierzchnię 124 km². Zamieszkała jest przez 3899 mieszkańców (GUS, stan na 31.12.2019) w tym 2017 mężczyzn i 1882 kobiety. Jest gminą rolniczą - użytki rolne zajmują 51% powierzchni terenu. Przeważają indywidualne gospodarstwa rolne, specjalizujące się w gospodarce zbożowo-okopowo-pastewnej, w produkcji owoców miękkich (zwłaszcza truskawek) i w hodowli bydła mlecznego. Zalety krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe gminy stwarzają korzystne warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji.

Miasto i Gmina Kozienice zajmuje powierzchnię 246 km². Gmina miejsko-wiejska zamieszkała przez 29421 mieszkańców (GUS, stan na 31.12.2019), w tym 14369 mężczyzn i 15052 kobiety. Miasto Kozienice położone jest ok. 80 km od Warszawy i zamieszkuje je 17331 mieszkańców, natomiast obszary wiejskie 12328 mieszkańców. Gmina posiada sprzyjające warunki do rozwoju: osadnictwa (położenie w pobliżu Warszawy od strony międzynarodowego lotniska), przedsiębiorczości (atrakcyjne i zróżnicowane tereny inwestycyjne), rolnictwa (specjalizacja w produkcji warzywno-ogrodniczej, dobrej klasy

gleby) oraz turystyki i rekreacji (bliskość Puszczy Kozienskiej, dolin rzecznych i zbiorników wodnych, duża liczba zabytków, rozwinięta infrastruktura rekreacyjna). Na terenie gminy dobrze rozwinięta się mała przedsiębiorczość, funkcjonuje również kilka dużych zakładów, m.in. zakłady mleczarskie „Obory” Sp. z o.o., „Bakoma Bis” Sp. z o.o., Enea Wytwarzanie Sp. z o.o., ACCO Brands EMEA Esselte Polska Sp. z o.o..

Gmina Magnuszew zajmuje powierzchnię 141 km². Gminę zamieszkuje 6742 mieszkańców (GUS, stan na 31.12.2019), w tym 3438 mężczyzn i 3304 kobiety. Około 90% mieszkańców utrzymuje się z pracy w gospodarstwach rolnych. Produkcja rolna oparta jest na uprawie zbóż, roślin okopowych, ogrodnictwie i sadownictwie. Liczącymi się zakładami pracy na terenie gminy są Zakłady Przetwórstwa Tworzyw Sztucznych w Magnuszewie oraz Zakłady Przetwórstwa Warzyw: „Witamina” i „Multismak” w Mniszewie.

Gmina Sieciechów jest najmniejszą gminą Powiatu Kozienskiego - zajmuje powierzchnię 61 km². Gminę zamieszkuje 3890 mieszkańców (GUS, stan na 31.12.2019), w tym 1898 mężczyzn i 1992 kobiety. Gmina typowo rolnicza – 71% jej powierzchni zajmują użytki rolne, gleby posiadają wysoki wskaźnik bonitacji). Posiada szczególne walory przyrodniczo-kulturowe - położona jest w dorzeczu rzeki Wisły, na jej terenie znajduje się największe jezioro w powiecie – jezioro Czaple (17,32 ha).

2.2. Sytuacja demograficzna Powiatu Kozienskiego

Liczba ludności w Powiecie Kozienskim na koniec roku 2019 wynosiła ogółem 59 997 mieszkańców, w tym:

- 17 072 osoby na terenie miasta, 42 925 osób na terenach wiejskich;
- 29 781 mężczyzn i 30 216 kobiet;
- gęstość zaludnienia: 65 osób na 1 km²;
- według ekonomicznych grup wiekowych: przedprodukcyjny – 10 403 osoby tj. 17,3%; produkcyjny – 35 811 osób tj. 59,7%, poprodukcyjny – 13 783 osoby tj. 23%;
- przyrost naturalny: -197 osoby (-3,27‰);
- saldo migracji: -260 osób;
- współczynnik feminizacji: 101 kobiet na 100 mężczyzn;
- współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi – 28,2 osoby.

Wykres 1. Procentowy udział mieszkańców poszczególnych gmin Powiatu Koziennickiego w 2019 roku

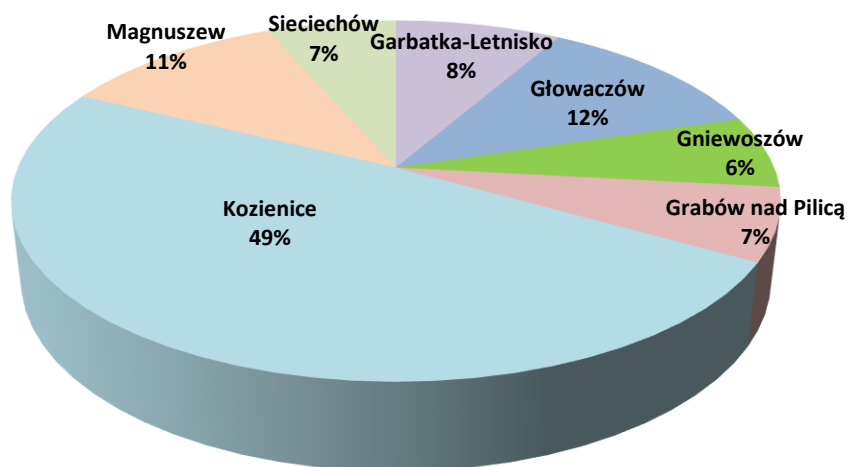

Tabela 2. Liczba mieszkańców Gmin Powiatu Koziennickiego w latach 2015-2019

GMINA	2015		2016		2017		2018		2019	
	M	W	M	W	M	W	M	W	M	W
Garbatka-Letnisko	5 129		5 139		5 096		5 053		5 001	
Głowaczów	7 301		7 260		7 245		7 230		7 166	
Gniewoszków	3 985		3 952		3 923		3 924		3 878	
Grabów nad Pilicą	3 915		3 899		3 921		3 906		3 899	
Koziennice	30 164		30 018		29 787		29 659		29 421	
	17 869	12 295	17 715	12 303	17 518	12 269	17 331	12 328	17 072	12 349
Magnuszew	6 796		6 799		6 770		6 764		6 742	
Sieciechów	4 029		3 978		3 957		3 936		3 890	
Powiat Koziennicki	61 319		61 045		60 699		60 472		59 997	
	17 869	43 450	17 715	43 330	17 518	43 181	17 331	43 472	17 072	42 925

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2015-2019

M-miasto, W-obszary wiejskie

W latach 2015-2019 liczba mieszkańców powiatu spadła o 2,16%. Sytuację demograficzną kształtują dwa podstawowe wskaźniki, tj. przyrost naturalny oraz saldo migracji. Przyrost naturalny w danym roku jest różnicą między liczbą żywych urodzeń a liczbą zgonów. Migracje ludności to ruch ludności związany ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) połączone z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa

(migracje zagraniczne). Przyrost naturalny w 2019r. wyniósł -197 (513 urodzenia żywe, 710 zgonów), co odpowiada -3,27 na 1000 mieszkańców. W 2019 roku zarejestrowano 556 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 828 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Powiatu Koziennickiego -272. W tym samym roku 17 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 5 wymeldowań za granicę – co daje saldo migracji zagranicznych wynoszące 12.

Tabela 3. Struktura płci mieszkańców Gmin Powiatu Koziennickiego w latach 2015-2019

GMINA	2015		2016		2017		2018		2019	
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
Garbatka-Letnisko	2 526	2 603	2 529	2 610	2 507	2 589	2 502	2 551	2 476	2 525
Głowaczów	3 773	3 528	3 759	3 501	3 734	3 511	3 722	3 508	3 691	3 475
Gniewoszków	1 926	2 059	1 903	2 049	1 908	2 015	1 915	2 009	1 892	1 986
Grabów nad Pilicą	2 028	1 887	2 011	1 888	2 020	1 901	2 021	1 885	2 017	1 882
Koziennice	14759	15405	14696	15322	14574	15213	14480	15179	14369	15052
Magnuszew	3 488	3 308	3 481	3 318	3 458	3312	3 454	3 310	3 438	3 304
Sieciechów	1 973	2 056	1 943	2 035	1 929	2 028	1 916	2 017	1 898	1 992
Powiat Koziennicki	30473	30846	30322	30723	30130	30569	30013	30459	29781	30216

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2015-2019

M-mężczyźni, K-kobiety

Jednym z najważniejszych czynników rozwojowych jest struktura wiekowa ludności powiatu. Populacja charakteryzuje się obecnie mało korzystną strukturą wiekową, ze względu na stale zwiększający się odsetek w poprodukcyjnej grupie wiekowej. Według danych GUS (stan na koniec 2019r.), przedstawia się ona następująco: 17,3% ogółu mieszkańców stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, 59,7% osoby w wieku produkcyjnym, a 23,0% osoby w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców poszczególnych gmin Powiatu Koziennickiego w 2019 roku

GMINA	Ogółem	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
Garbatka-Letnisko	5001	795	3005	1201
		15,9%	60,1%	24,0%
Głowaczów	7166	1309	4435	1422
		18,3%	61,9%	19,8%
Gniewoszków	3878	686	2293	899
		17,7%	59,1%	23,2%
Grabów nad Pilicą	3899	750	2376	773
		19,3%	60,9%	19,8%
Koziennice	29421	4904	17196	7321
		16,7%	58,9%	24,9%

Magnuszew	6742	1298	4125	1319
		19,2%	61,2%	19,6%
Sieciechów	3890	661	2381	848
		17,0%	61,2%	21,8%
Powiat Kozienski	59 997	10 403	35 811	13 783
		17,3%	59,7%	23,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2019

Tabela 5. Zmiany liczby ludności Powiatu Kozienskiego według ekonomicznych grup wieku na przestrzeni lat 2014-2019

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Przedprodukcyjny	11 124	10 832	10 708	10 629	10 584	10 403
Produkcyjny	38 921	38 398	37 861	37 157	36 501	35 811
Poprodukcyjny	11 677	12 089	12 476	12 913	13 387	13 783

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2014-2019

Wykres 2. Procentowe zmiany liczby ludności według ekonomicznych grup wieku w Powiecie Kozienskim na przestrzeni lat 2014-2019

Tendencje demograficzne wskazują, że mamy do czynienia ze zwiększającą się liczbą osób w wieku poprodukcyjnym, co jest spowodowane różnymi czynnikami, do których możemy zaliczyć m.in. malejącą dzietność rodzin, migrację oraz wydłużający się przeciętny czas trwania życia. Jak wskazują prognozy demograficzne, ludność Powiatu Kozienskiego w wieku powyżej 75 lat w najbliższych latach będzie wzrastać. Starzejące się społeczeństwo wymagać będzie dynamicznego wzrostu podaży usług opiekuńczych i integracyjnych dla osób starszych, co będzie wymagało planowania i realizacji zadań w tym zakresie.

2.3. Infrastruktura społeczna Powiatu Kozienskiego

Ochrona zdrowia

Specjalistyczną opiekę zdrowotną mieszkańcom Powiatu Kozienskiego zapewnia Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Koziensicach wraz ze Szpitalnym Oddziałem Ratunkowym. Szpital oferuje pomoc ambulatoryjną na oddziałach: anestezjologii i intensywnej terapii, chirurgii ogólnej, ginekologiczno-położniczym, neonatologicznym, neurologicznym, otolaryngologicznym, pediatrycznym, urazowo-ortopedycznym, urologicznym, wewnętrznym z pododdziałem kardiologii, zakaźnym oraz usługi zakładu pielęgnacyjno-opiekuńczego, a także usługi medyczne w ramach podstawowej opieki medycznej. Na terenie szpitala znajduje się również laboratorium analityczne oraz pracownia radiologii i USG.

Podstawowe usługi medyczne świadczą publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej funkcjonujące na terenie poszczególnych gmin:

- Garbatka-Letnisko: Przychodnia VITAL-MED Meritum sp. z o.o. w Garbatce-Letnisko;
- Głowaczów: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „DAN MED” w Głowaczowie, Filia Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „DAN MED” w Studziankach Pancernych, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzósie;
- Gniewoszków: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gniewoszkowie;
- Grabów nad Pilicą: Gminny Ośrodek Zdrowia w Grabowie n/Pilicą;
- Koziensice: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Przychodnie Kozienskie”, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Millenium”, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Familia”, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Animed”;
- Magnuszew: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MAGMEDIC” s.c. Magnuszew, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MODENT” w Magnuszewie, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „OPTIMUM” w Mniszewie;
- Sieciechów : Przychodnia Eltermed Sp. z o.o. w Zajezerzu, Filia Przychodni Eltermed w Sieciechowie.

Bezpieczeństwo publiczne

Zadania z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu realizowane są przez służby, strażę i inspekcje powiatowe, regionalne lub rejonowe. Komendzie Powiatowej Policji podlegają posterunki policji na terenie gmin powiatu rozlokowane w miejscowościach będących siedzibami władz gminnych, np. komisariat w Gniewoszkowie obejmuje gminy Gniewoszków, Garbatkę Letnisko i Sieciechów, a komisariat w Grabowie nad Pilicą obejmuje obsługę terenu gmin Głowaczów, Magnuszew i Grabów nad Pilicą. Obok policji bezpieczeństwo mieszkańców zapewnia Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej. Na terenie gmin jej działania wspierane są przez 43 jednostki ratowniczo-gaśnicze Ochotniczej Straży Pożarnej, z czego 16 z nich włączonych jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Oświata

Na terenie powiatu funkcjonują placówki:

1) publiczne oświatowe:

- Zespół Szkół Nr 1 w Kozienskich
- I Liceum Ogólnokształcące w Kozienskich
- Zespół Szkół Drzewnych w Garbatce-Letnisko
- Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna w Kozienskich
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Opactwie
- Żłobek Miejski w Kozienskich,
- 14 przedszkoli,
- 32 placówki Szkół Podstawowych,

2) placówki niepubliczne: żłobek, przedszkola, szkoły podstawowe oraz szkoły ponadpodstawowe dla dorosłych.

Kultura, sport i rekreacja

Na terenie Powiatu Kozienskiego działają różnego rodzaju placówki kulturalno-oświatowe, których zadaniem jest inicjowanie, przygotowanie, organizacja wydarzeń kulturalnych o zasięgu lokalnym, regionalnym i krajowym. Infrastruktura kulturalna to w większości obiekty gminne o charakterze samorządowych instytucji kultury, która najbardziej rozwinięta jest na terenie gminy Kozienskie. Na terenie Powiatu Kozienskiego prowadzą swoją działalność: Kozienski Dom Kultury, Biblioteka Publiczna Gminy Kozienskie, Biblioteka Powiatowa dla Powiatu Kozienskiego wraz z jej filiami na terenie gminy Kozienskie, Biblioteki Gminne w Garbatce-Letnisko, Głowaczowie, Brzozie, Gniewoszowie, Grabowie nad Pilicą, Magnuszewie i Sieciechowie, Gminna Biblioteka Publiczna – Centrum Kultury w Magnuszewie, Kozienskie Centrum Artystyczno-Kulturalne, Muzeum Regionalne w Kozienskich, Muzeum – Centrum Kultury i Tradycji Historycznej/ Skansen Bojowy 1 Armii Wojska Polskiego w Mniszewie, Muzeum Studzianki Pancerne, Izba Historyczna w Sieciechowie, Galeria „Na Piętrze” przy Szkole Podstawowej w Roznieszewie, Gminne Centrum Rekreacji, Sportu i Promocji w Garbatce-Letnisko oraz Centrum Aktywizacji Społeczności Lokalnej „Cyberia” w Grabowie nad Pilicą.

Na terenie powiatu prowadzą działalność kluby sportowe w sekcjach: piłki nożnej, piłki ręcznej, piłki siatkowej, tenisa stołowego, strzelectwa sportowego, lekkoatletyki, gimnastyki sportowej, sportów walki, jeździectwa, pływackiej. W dyspozycji klubów i mieszkańców powiatu jest rozległa baza sportowa: boiska szkolne, sale gimnastyczne, boiska „Orliki”, hala sportowa, basen, korty tenisowe, strzelnica pneumatyczna, stadion, ośrodek jeździecki.

2.5. Sytuacja gospodarcza i lokalny rynek pracy Powiatu Kozienskiego

Powiat Kozienski ma charakter rolniczo-przemysłowy. Na terenie powiatu w roku 2018 (dane GUS) działalność gospodarczą prowadziły 4304 podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON. Dominuje działalność w sektorze prywatnym, którego udział wynosi 96% ogólnej liczby podmiotów, z czego ponad 83% to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Największa przedsiębiorczość występuje w sektorze prywatnym w branżach: handlowej i naprawy samochodów, budownictwie, przetwórstwie przemysłowym oraz transporcie i gospodarce magazynowej. Sektor publiczny zdominowany jest przez podmioty użyteczności publicznej: administrację, edukację, opiekę zdrowotną oraz pomoc społeczną, działalność związaną z kulturą, sportem, rozrywką i rekreacją.

Rolnictwo jest podstawowym źródłem utrzymania ludności w większości gmin powiatu, w niektórych z nich prawie 90% społeczeństwa utrzymuje się z pracy na roli. W strukturze gospodarstw przeważają gospodarstwa małe i średnie o przeciętnym areale od 1 do 5 ha (ponad 59%). Natomiast udział gospodarstw dużych, powyżej 15 ha stanowi zaledwie 3,5%. Najwięcej gospodarstw o dużych powierzchniach znajduje się w gminach: Kozienskie, Magnuszew i Gniewosów. Na terenie powiatu uprawia się przede wszystkim żyto, pszenżyto ozime, owiec i mieszanki zbożowe. W hodowli zwierząt największe znaczenie ma trzoda chlewna oraz drób, w mniejszym stopniu prowadzi się chów bydła i owiec.

W latach 2014-2019 systematycznie spada liczba ludności zamieszkująca powiat będąca w wieku produkcyjnym. Dominującym sektorem w strukturze zatrudnienia na terenie powiatu jest rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, w którym łącznie pracuje 42,8% ludności. Drugim pod względem ilości zatrudnionych jest przemysł i budownictwo zatrudniające 28,5% oraz pozostałe usługi 21,5%. W sektorze handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa w 2018 roku było zatrudnionych 6,3%, natomiast działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości to jedynie 0,9%.

Jednym z istotniejszych problemów Powiatu Kozienskiego jest bezrobocie. W powiecie utrzymuje się wysoka stopa bezrobocia, na koniec 2019 roku stopa bezrobocia wynosiła 9,2% (dla województwa mazowieckiego 4,4%, natomiast dla Polski 5,2%). Bez pracy pozostawały 2 372 osoby. Bezrobotni na terenie powiatu to ludność zamieszkująca obszary wiejskie (76,98% ogółu bezrobotnych), długotrwale bezrobotne (62,9% ogółu bezrobotnych), ludzie młodzi w grupie wiekowej 18-24 lata (11,25% ogółu bezrobotnych) z wykształceniem zawodowym, gimnazjalnym i podstawowym (54,72% ogółu bezrobotnych).

Bezrobocie to zjawisko braku pracy zarobkowej dla osób zdolnych do pracy i jej poszukujących. Mimo, iż według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kozienskich liczba bezrobotnych w Powiecie Kozienskim od 2014 roku maleje, a wskaźnik stopy bezrobocia na koniec 2019 roku wynoszący 9,2% był najniższy od kilku lat, to struktura osób bezrobotnych wskazuje, iż problem lokalnego rynku pracy dotyczy szczególnie młodzieży, osób o niskich kwalifikacjach i bezrobocia długotrwałego.

Według danych PUP bezrobocie w Powiecie Kozienickim w latach 2017-2019 przedstawiało się następująco:

Tabela 6. Liczba bezrobotnych w Powiecie Kozienickim w latach 2017-2019 (stan na koniec roku)

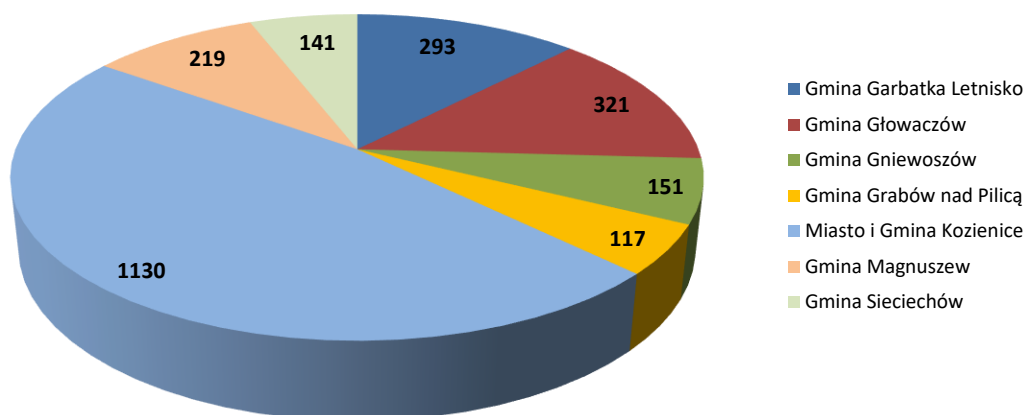
Lp.	Wyszczególnienie	2017	2018	2019
1	Liczba osób bezrobotnych razem	2763	2634	2372
2	Liczba bezrobotnych kobiet razem	1447	1468	1316
3	Stopa bezrobocia rejestrowanego na terenie powiatu	11,3%	10,9%	9,8%
4	Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym:			
	- bezrobotni do 30 roku życia, w tym:	730	638	594
	bezrobotni do 25 roku życia	358	275	267
	- długotrwale bezrobotni	1794	1610	1493
	- bezrobotni powyżej 50 roku życia	750	725	634
	- bezrobotni korzystający ze świadczeń pomocy społecznej	255	226	167
	- bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	509	523	492
	- niepełnosprawni	79	105	95
	- kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	514	510	472

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kozienicach, 2017-2019

Tabela 7. Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych gminach w latach 2017-2019 (stan na koniec roku)

Lp.	Wyszczególnienie	2017		2018		2019	
		Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
1	Gmina Garbatka-Letnisko	343	168	313	171	293	164
2	Gmina Głowaczów	384	196	382	205	321	169
3	Gmina Gniewoszków	169	92	165	87	151	69
4	Gmina Grabów nad Pilicą	173	67	141	62	117	52
5	Miasto i Gmina Kozienice	1376	720	1238	738	1130	673
6	Gmina Magnuszew	248	119	247	119	219	106
7	Gmina Sieciechów	170	85	148	86	141	83
	Powiat Kozienicki	2763	1447	2634	1468	2372	1316

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kozienicach, 2017-2019

Wykres 3. Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych gminach Powiatu Kozienickiego na koniec 2019 roku**Tabela 8. Bezrobocie w poszczególnych gminach Powiatu Kozienickiego na koniec 2019 roku**

Gmina	Liczba mieszkańców	Bezrobotni ogółem	W tym kobiety
Gmina Garbatka-Letnisko	5001	293 (5,86%)	164 (3,27%)
Gmina Głowaczów	7166	321 (4,47%)	169 (2,35%)
Gmina Gniewoszków	3878	151 (3,89%)	69 (1,77%)
Gmina Grabów nad Pilicą	3899	117 (3,00%)	52 (1,33%)
Gmina Kozienice	29421	1130 (3,84%)	673 (2,28%)
Gmina Magnuszew	6742	219 (3,24%)	106 (1,57%)
Gmina Sieciechów	3890	141 (4,89%)	83 (2,13%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kozienicach, 2019

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż problem bezrobocia w 2019r. w największym stopniu dotykał ludności gminy Garbatka-Letnisko oraz gmin Sieciechów i Głowaczów (odpowiednio 5,86%, 4,89% i 4,47% ogółu mieszkańców pozostawało bez pracy, było zarejestrowanych jako osoby bezrobotne).

Stopa bezrobocia nie jest dokładnym miernikiem rozmiarów bezrobocia, ponieważ zawsze istnieje grupa osób bezrobotnych, którzy poszukują pracy na własną rękę nie rejestrując się, a także wielu rejestruje się tylko po to, by skorzystać z ubezpieczenia zdrowotnego, nie przejawiając zainteresowania podjęciem pracy. W PUP w Kozienicach

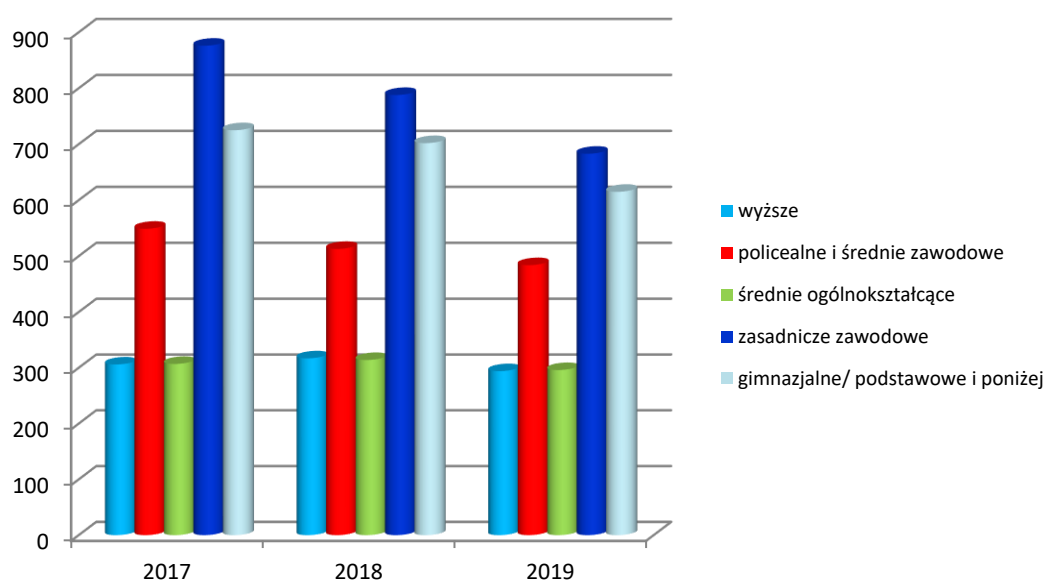
na koniec 2019 roku zarejestrowane były 2372 osoby bezrobotne, w tym 1316 kobiet. W całym powiecie, jak i w poszczególnych gminach większość wśród osób bezrobotnych stanowią kobiety, tj. 55,48% ogółu bezrobotnych. Niekorzystne tendencje pokazuje analiza osób długotrwale bezrobotnych, która ciągle pozostaje na wysokim poziomie, na koniec roku 2019 wynosiła 1493 osoby co stanowiło 62,9% ogółu osób bezrobotnych. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP wzrosła z 79 osób na koniec 2017 roku do 95 na koniec 2019 roku. Analizując dane na koniec roku 2017, 2018 i 2019 wśród osób bezrobotnych, największą grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, drugą, co do wielkości grupą były osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym. Kolejna grupa to osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. Najmniej liczną grupę bezrobotnych, stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i wyższym. Na przestrzeni lat zmiany nastąpiły także w strukturze wykształcenia osób bezrobotnych. W omawianym okresie systematycznie wzrastał odsetek osób z wykształceniem wyższym (z 11,1% w 2017r. do 12,4% w 2018r.), przy jednoczesnym spadku odsetka osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (z 31,7% w 2017 roku do 28,8% w 2019 roku), co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 9. Bezrobotni wg wykształcenia w Powiecie Kozienickim na koniec 2017, 2018 i 2019 roku

Wykształcenie	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne/ podstawowe i poniżej
2017	306	549	307	876	725
2018	317	513	314	788	702
2019	294	484	296	683	615

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kozienicach, 2017-2019

Wykres 4. Bezrobotni według wykształcenia w Powiecie Kozienickim w latach 2017-2019

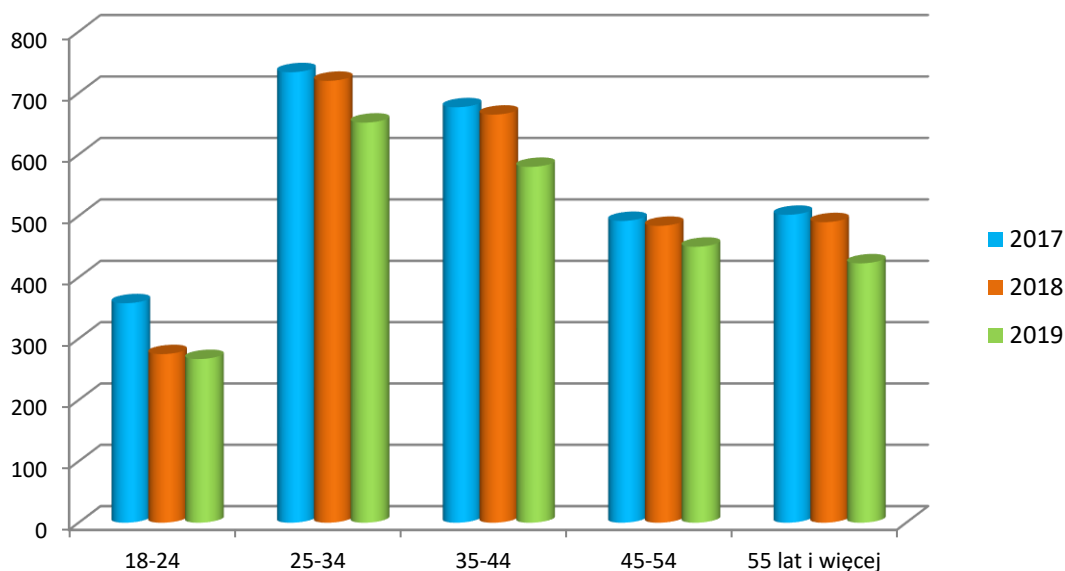
Biorąc pod uwagę kryterium wieku osób bezrobotnych, zauważa się, że najliczniejszą grupę stanowią ludzie w wieku 25-34 lata, w dalszej kolejności wraz ze wzrostem wieku, liczba osób bezrobotnych maleje, najmniejszą grupę osób bezrobotnych stanowią ludzie powyżej 60 roku życia. Na przestrzeni lat nie zauważa się dużych zmian w strukturze wiekowej bezrobotnych. Ludzie młodzi w wieku 18-24 lat stanowili ok. 12-13% ogółu bezrobotnych, 26-27% ogółu bezrobotnych to ludzie w wieku 25-34 lata. Udział ludzi starszych w ogólnej liczbie bezrobotnych kształtuje się na poziomie 17-18%. W grupie wiekowej 45-54 lata odsetek spadł z 20,7% do 18,9%. Dane dotyczące struktury osób bezrobotnych według wieku w poszczególnych latach obrazuje poniższe zestawienie.

Tabela 10. Bezrobotni wg wieku w latach 2017-2019

Wiek	Liczba osób		
	2017	2018	2019
18-24	358	275	267
25-34	734	720	652
35-44	677	665	580
45-54	492	484	450
55 lat i więcej	502	490	423

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Koziennickich, 2017-2019

Wykres 5. Bezrobotni wg wieku w Powiecie Koziennickim w latach 2017-2019

3. PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY OŚRODKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ

Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Ustawa o pomocy społecznej określa sytuację, w której udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa 2) sieroctwa 3) bezdomności 4) bezrobocia 5) niepełnosprawności 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby 7) przemocy w rodzinie 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych 10) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy 11) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego 12) alkoholizmu lub narkomanii 13) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej 14) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

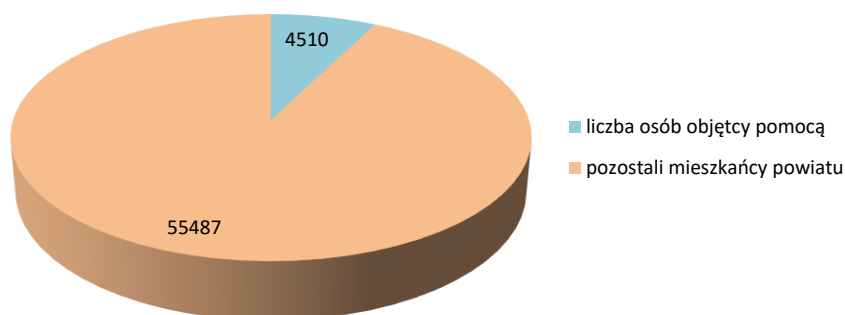
Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie poszczególnych gmin Powiatu Kozienickiego odpowiedzialne są ośrodki pomocy społecznej, których jest 7, w tym: 6 gminnych i 1 miejsko-gminny. Do ich podstawowych obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Liczba osób objętych systemem pomocy społecznej ulega nieustannym zmianom. Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny.

W 2019 roku spośród 59 997 mieszkańców powiatu, 7,51% osób było objętych pomocą społeczną. Dane z ośrodków pomocy społecznej mówią o 1841 rodzinach, do których została skierowana pomoc, w których łącznie przebywało 4510 osób, bezpośrednio bądź pośrednio korzystające ze wsparcia.

Wykres 6. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2019 roku na tle ludności powiatu

Na przestrzeni 2017-2019 w Powiecie Kozienickim w gminach Garbatka-Letnisko, Głowaczów, Grabów nad Pilicą, Kozienice i Magnuszew zmalała liczba osób, które były objęte pomocą społeczną. Niewielki wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej odnotowano w gminach Gniewoszków oraz Sieciechów.

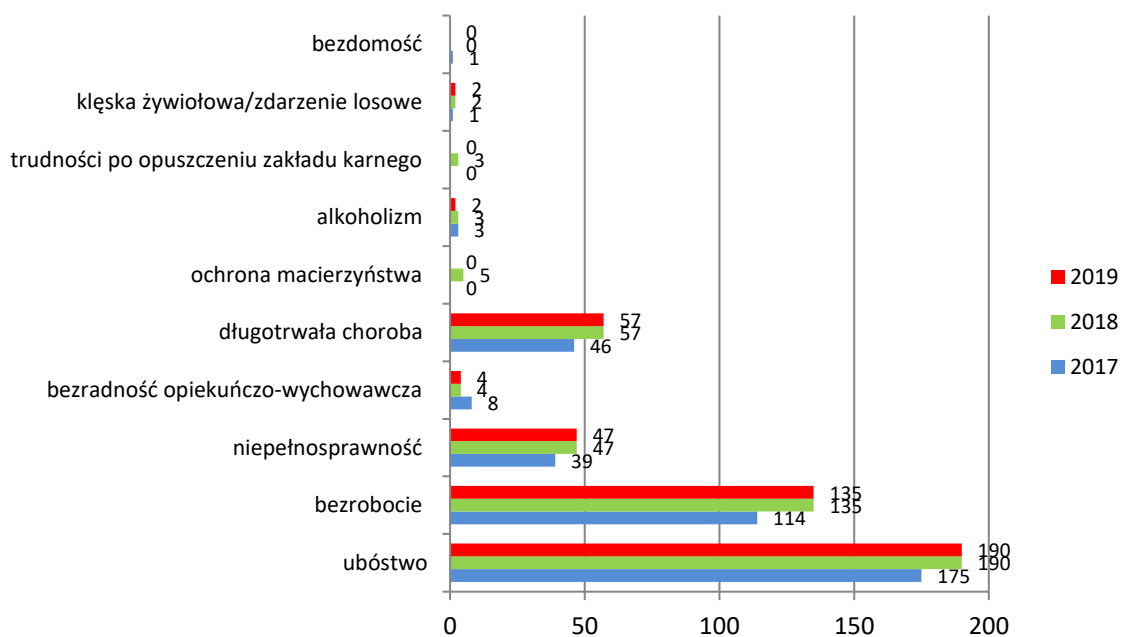
Według danych ośrodków pomocy społecznej oraz danych statystycznych z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że czynnikami, które w największym stopniu przyczyniły się do poprawy sytuacji materialnej gospodarstw domowych oraz spadku zasięgu ubóstwa skrajnego i relatywnego w ostatnich latach były: wzrost wynagrodzeń, spadek bezrobocia, a w przypadku rodzin z dziećmi świadczenie wychowawcze Rodzina 500 plus. W przypadku ubóstwa ustawowego wpływ na zmniejszenie się jego zasięgu miała natomiast nie tylko poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych, lecz dodatkowo również fakt, iż od IV kwartału 2015r. nie zmieniał się poziom granic tego typu ubóstwa.

Obraz pojawiających się w poszczególnych gminach kwestii społecznych prezentują poniższe zestawienia danych za lata 2017-2019.

GMINA GARBATKA-LETNISKO

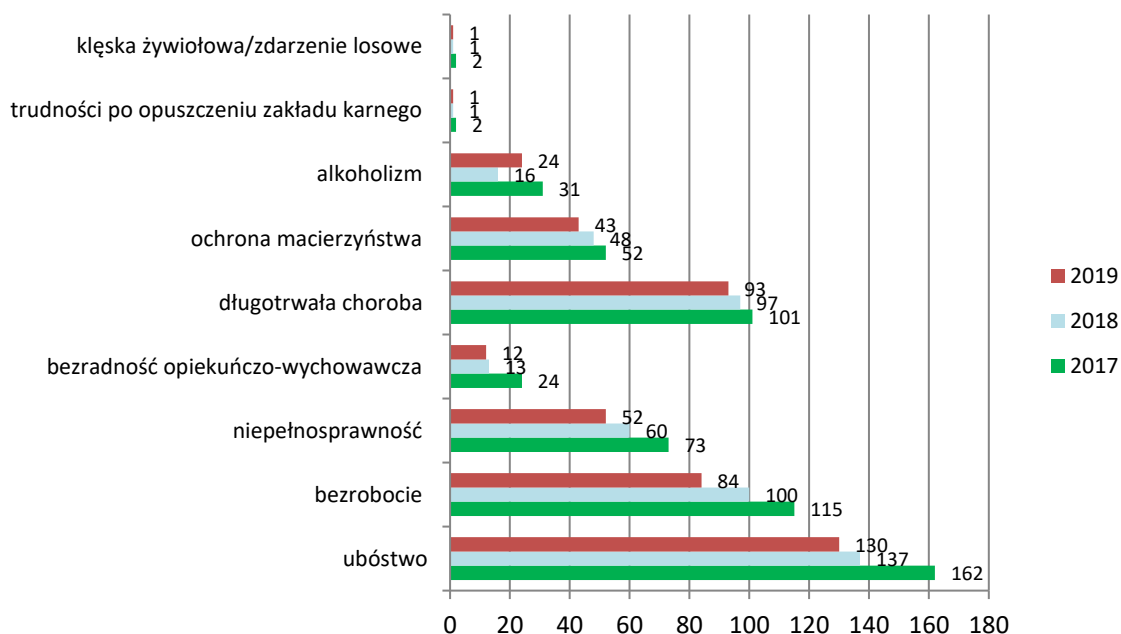
	2017	2018	2019
Liczba mieszkańców	5096	5053	5001
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	217	192	176
Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	430	452	416
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców gminy	8,43%	8,94%	8,31%
Powody przyznawania pomocy społecznej:			
- ubóstwo	175	190	190
- sieroctwo	0	0	0
- bezdomność	1	0	0
- bezrobocie	114	135	135
- niepełnosprawność	39	47	47
- długotrwała choroba	46	57	57
- przemoc w rodzinie	0	0	0
- ochrona ofiar handlu ludźmi	0	0	0
- ochrona macierzyństwa	0	5	0
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	8	4	4
- alkoholizm	3	3	2
- trudności po opuszczeniu zakładu karnego	0	3	0
- trudności w integracji uchodźcy	0	0	0
- klęska żywiołowa lub ekologiczna/ zdarzenie losowe	1	2	2

Wykres 7. Powody przyznawania pomocy społecznej wg liczby rodzin w gminie Garbatka-Letnisko w latach 2017-2019

GMINA GŁOWACZÓW

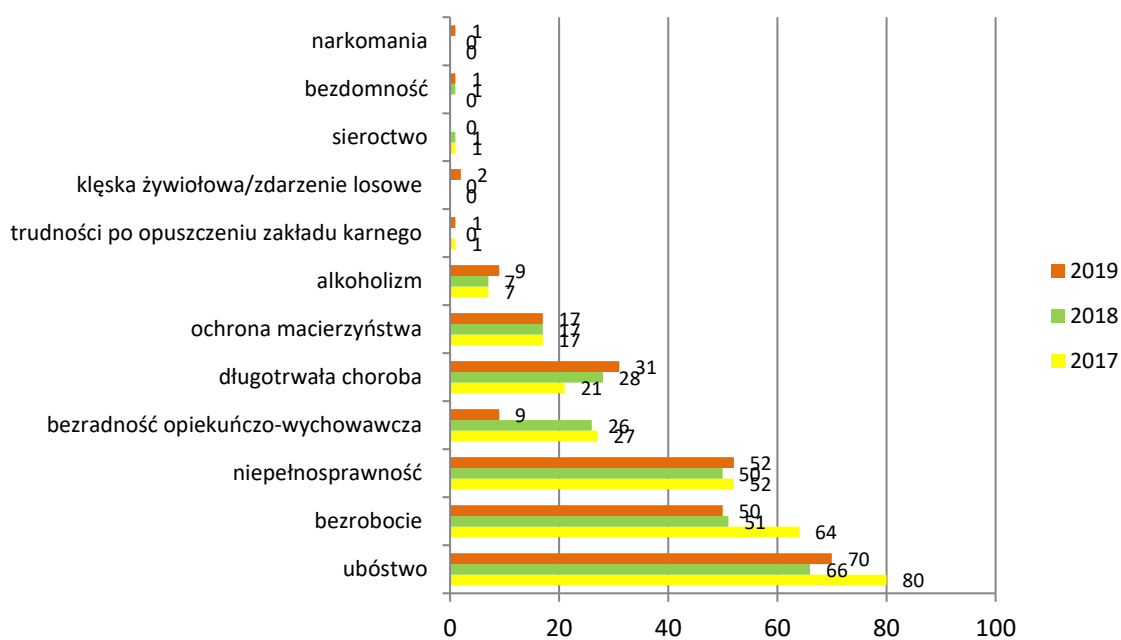
	2017	2018	2019
Liczba mieszkańców	7245	7230	7166
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	332	750	400
Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	1000	1418	1039
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców gminy	13,8%	19,61%	14,49%
Powody przyznawania pomocy społecznej:			
- ubóstwo	162	137	130
- sieroctwo	0	0	0
- bezdomność	0	0	0
- bezrobocie	115	100	84
- niepełnosprawność	73	60	52
- długotrwała choroba	101	97	93
- przemoc w rodzinie	0	0	0
- ochrona ofiar handlu ludźmi	0	0	0
- ochrona macierzyństwa	52	48	43
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	24	13	12
- alkoholizm	31	16	24
- trudności po opuszczeniu zakładu karnego	2	1	1
- trudności w integracji uchodźcy	0	0	0
- klęska żywiołowa lub ekologiczna/ zdarzenie losowe	2	1	1
Liczba pracowników socjalnych	3	4	4

Wykres 8. Powody przyznawania pomocy społecznej wg liczby rodzin w gminie Głowaczów w latach 2017-2019

GMINA GNIEWOSZÓW

	2017	2018	2019
Liczba mieszkańców	3923	3924	3878
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	136	123	135
Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	372	330	335
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców gminy	9,48%	8,4%	8,63%
Powody przyznawania pomocy społecznej:			
- ubóstwo	80	66	70
- sieroctwo	1	1	0
- bezdomność	0	1	1
- bezrobocie	64	51	50
- niepełnosprawność	52	50	52
- długotrwała choroba	21	28	31
- przemoc w rodzinie	0	0	0
- ochrona ofiar handlu ludźmi	0	0	0
- ochrona macierzyństwa	17	17	17
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	27	26	9
- alkoholizm	7	7	9
- trudności po opuszczeniu zakładu karnego	1	0	1
- trudności w integracji uchodźcy	0	0	0
- klęska żywiołowa lub ekologiczna/ zdarzenie losowe	0	0	2
- narkomania	0	0	1
Liczba pracowników socjalnych	2	2	3

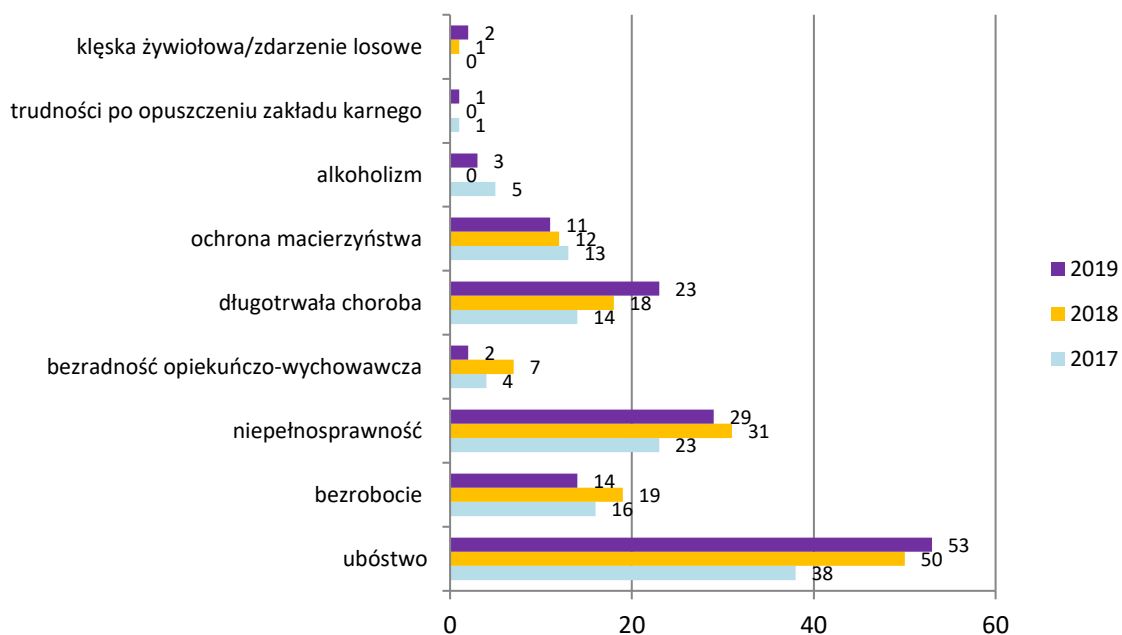
Wykres 9. Powody przyznawania pomocy społecznej wg liczby rodzin w gminie Gniewoszków w latach 2017-2019

GMINA GRABÓW NAD PILICĄ

	2017	2018	2019
Liczba mieszkańców	3921	3906	3899
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	67	75	74
Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	166	168	156
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców gminy	4,23%	4,30%	4,00%
Powody przyznawania pomocy społecznej:			
- ubóstwo	38	50	53
- sieroctwo	0	0	0
- bezdomność	0	0	0
- bezrobocie	16	19	14
- niepełnosprawność	23	31	29
- długotrwała choroba	14	18	23
- przemoc w rodzinie	0	0	0
- ochrona ofiar handlu ludźmi	0	0	0
- ochrona macierzyństwa	13	12	11
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	4	7	2
- alkoholizm	5	0	3
- trudności po opuszczeniu zakładu karnego	1	0	1
- trudności w integracji uchodźcy	0	0	0
- klęska żywiołowa lub ekologiczna/ zdarzenie losowe	0	1	2
- narkomania	0	0	0
Liczba pracowników socjalnych	3	3	3

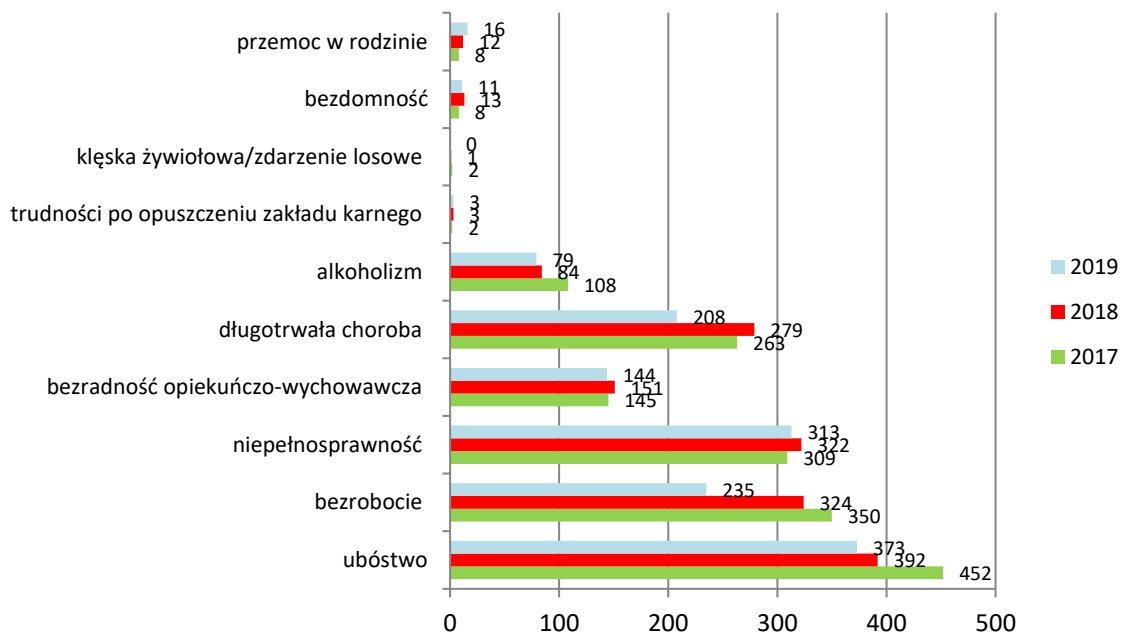
Wykres 10. Powody przyznawania pomocy społecznej wg liczby rodzin w gminie Grabów nad Pilicą w latach 2017-2019

MIASTO I GMINA KOZIENICE

	2017	2018	2019
Liczba mieszkańców	29787	29659	29421
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	652	648	624
Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	1477	1410	1266
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców gminy			
Powody przyznawania pomocy społecznej:			
- ubóstwo	452	392	373
- sieroctwo	0	0	0
- bezdomność	8	13	11
- bezrobocie	350	324	235
- niepełnosprawność	309	322	313
- długotrwała choroba	263	279	208
- przemoc w rodzinie	8	12	16
- ochrona ofiar handlu ludźmi	0	0	0
- ochrona macierzyństwa	0	0	0
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	145	151	144
- alkoholizm	108	84	79
- trudności po opuszczeniu zakładu karnego	2	3	3
- trudności w integracji uchodźcy	0	0	0
- klęska żywiołowa lub ekologiczna/ zdarzenie losowe	2	1	0
- narkomania	0	0	0
Liczba pracowników socjalnych	17	17	17

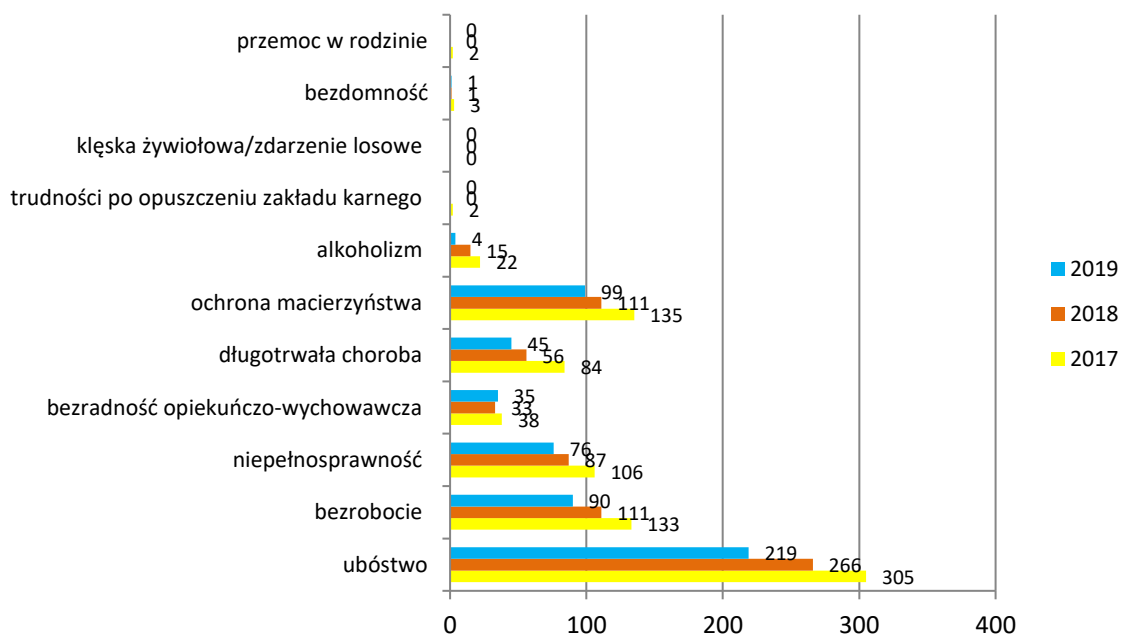
Wykres 11. Powody przyznawania pomocy społecznej wg liczby rodzin w mieście i gminie Koziennickie w latach 2017-2019

GMINA MAGNUSZEW

	2017	2018	2019
Liczba mieszkańców	6770	6754	6742
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	455	402	335
Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	1472	1291	1069
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców gminy		19,11%	15,85%
Powody przyznawania pomocy społecznej:			
- ubóstwo	305	266	219
- sieroctwo	0	0	0
- bezdomność	3	1	1
- bezrobocie	133	111	90
- niepełnosprawność	106	87	76
- długotrwała choroba	84	56	45
- przemoc w rodzinie	2	0	0
- ochrona ofiar handlu ludźmi	0	0	0
- ochrona macierzyństwa	135	111	99
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	38	33	35
- alkoholizm	22	15	4
- trudności po opuszczeniu zakładu karnego	2	0	0
- trudności w integracji uchodźcy	0	0	0
- klęska żywiołowa lub ekologiczna/ zdarzenie losowe	0	0	0
- narkomania	0	0	0
Liczba pracowników socjalnych	5	4	4

Wykres 12. Powody przyznawania pomocy społecznej wg liczby rodzin w gminie Magnuszew w latach 2017-2019

GMINA SIECIECHÓW

	2017	2018	2019
Liczba mieszkańców	3957	3936	3890
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	93	88	97
Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	238	202	229
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców gminy	6,01%	5,13%	5,88%
Powody przyznawania pomocy społecznej:			
- ubóstwo	58	48	48
- sieroctwo	0	0	0
- bezdomność	0	0	0
- bezrobocie	46	39	39
- niepełnosprawność	22	23	23
- długotrwała choroba	28	38	34
- przemoc w rodzinie	0	0	0
- ochrona ofiar handlu ludźmi	0	0	0
- ochrona macierzyństwa	7	7	6
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	6	1	8
- alkoholizm	4	3	5
- trudności po opuszczeniu zakładu karnego	0	1	1
- trudności w integracji uchodźcy	0	0	0
- klęska żywiołowa lub ekologiczna/ zdarzenie losowe	0	0	0
- narkomania	0	0	0
Liczba pracowników socjalnych			

Wykres 13. Powody przyznawania pomocy społecznej wg liczby rodzin w gminie Sieciechów w latach 2017-2019

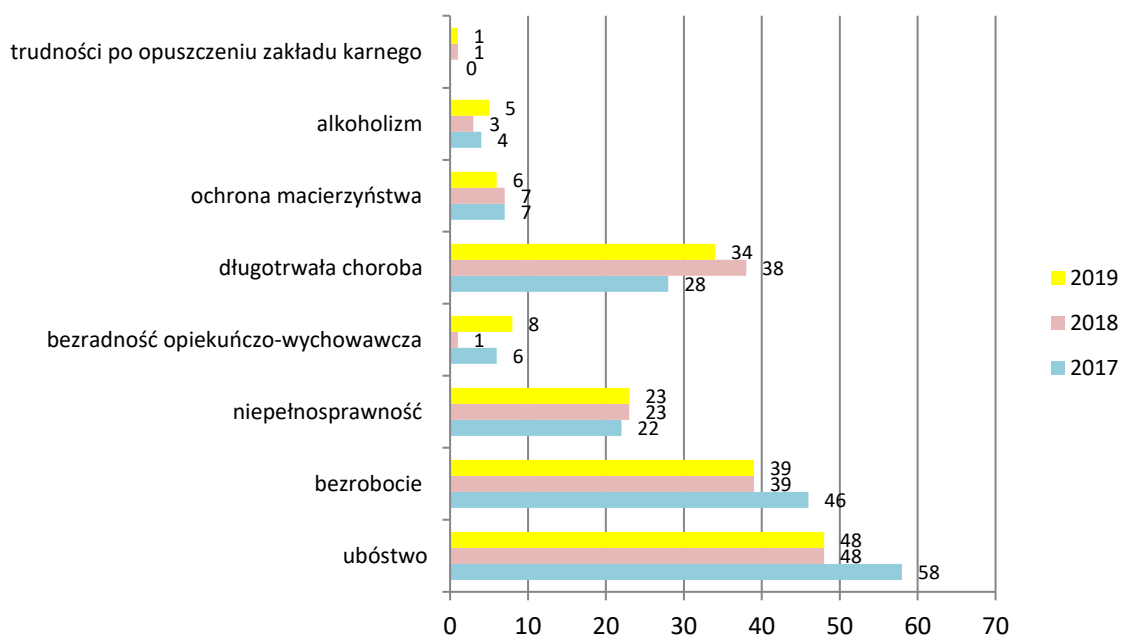

Tabela 11. Powody ubiegania się o pomoc w gminach Powiatu Kozińskiego w 2019 roku

Wyszczególnienie	Gmina Garbatka-Letnisko	Gmina Głowaczów	Gmina Gniewosów	Gmina Grabów nad Pilicą	Miasto i Gmina Kozińce	Gmina Magnuszew	Gmina Sieciechów	Razem
Powody udzielenia pomocy i wsparcia								
Ubóstwo	190	130	70	53	373	219	48	1083
Ochrona macierzyństwa	0	43	17	11	0	99	6	176
Bezrobocie	135	84	50	14	235	90	39	647
Niepełnosprawność	47	52	52	29	313	76	23	592
Długotrwała choroba	57	93	31	23	208	45	34	491
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	4	12	9	2	144	35	8	214
Alkoholizm	2	24	9	3	79	4	5	129
Trudności po opuszczeniu zakładu karnego	0	1	1	1	3	0	1	7
Bezdomność	0	0	1	0	11	1	0	13
Kłęska żywiołowa/zdarzenie losowe	2	1	2	2	0	1	0	8
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	16	0	0	16
Narkomania	0	0	1	0	0	0	0	1
Usługi pomocy społecznej								
Praca socjalna	b.d.	400	60	57	b.d.	73	b.d.	#
Zasiłki celowe i pomoc w naturze	45	60	71	42	477	103	46	844
Usługi opiekuńcze	18	7	24	0	43	25	16	133

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej, 2019

Analizując powyższe, należy stwierdzić, iż najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej we wszystkich gminach Powiatu Kozińskiego było ubóstwo, bezrobocie oraz długotrwała choroba i niepełnosprawność, jedynie w gminie Sieciechów dodatkowo ochrona macierzyństwa.

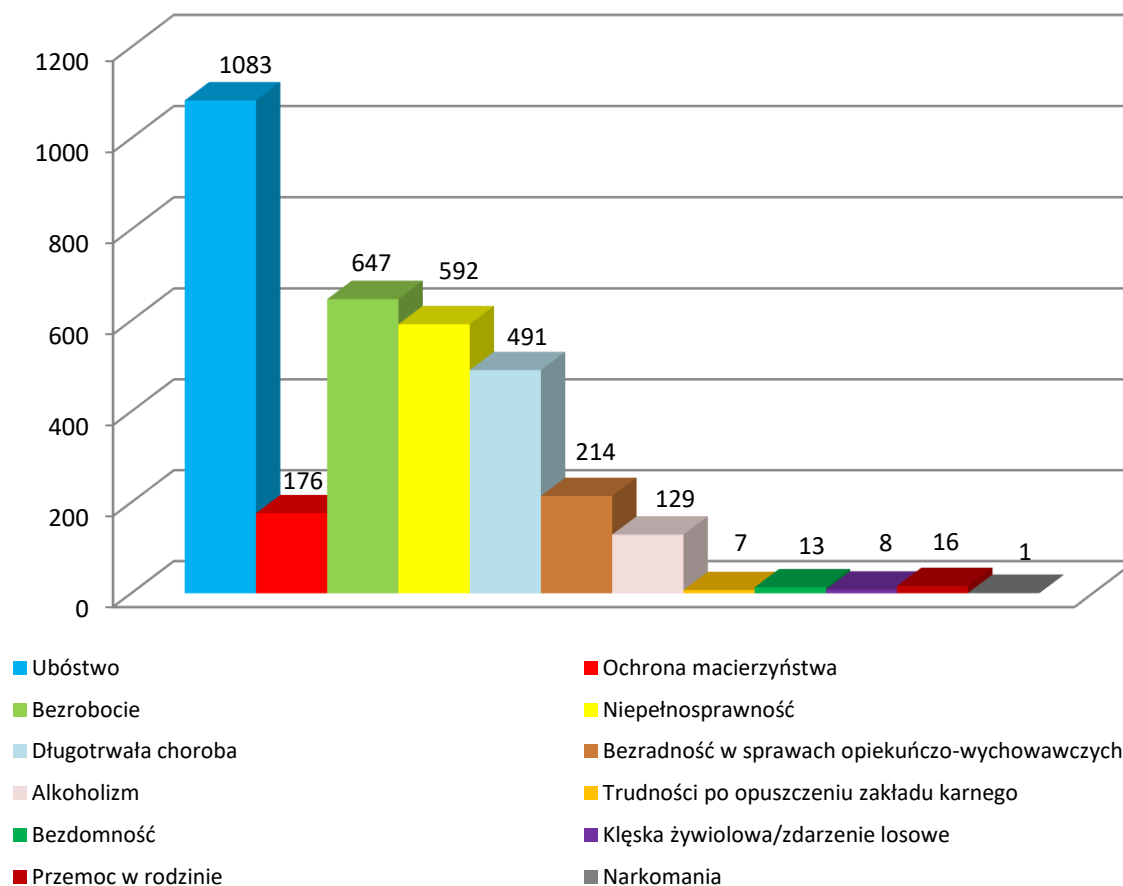
Jedną z głównych przyczyn ubiegania się o świadczenia pomocy społecznej w Powiecie Kozińskim w 2019 roku było ubóstwo, które często powoduje zaburzenia w wykonywaniu podstawowych funkcji rodzin oraz pogłębia istniejącą dysfunkcyjność.

Ubóstwo spowodowane jest wieloma czynnikami. Niektóre z nich są związane z cechami poszczególnych jednostek – stanem zdrowia, poziomem wykształcenia i kwalifikacji, sytuacją rodzinną, itp., inne natomiast nie zależą od konkretnych ludzi i ich działań. Do najważniejszych wyznaczników sytuacji materialnej jednostki oraz jej rodziny jest pozycja zajmowana na rynku pracy. Najbardziej zagrożone ubóstwem skrajnym są osoby pozbawione możliwości aktywnego udziału w rynku pracy na skutek bezrobocia. Im wyższa liczba osób bezrobotnych w gospodarstwie domowym, tym ryzyko wystąpienia ubóstwa jest większe.

Ubóstwo doświadczane przez poszczególne osoby, rodziny oraz grupy społeczne powoduje wiele negatywnych skutków, które osiągając charakter masowy oddziałują na całe społeczeństwo. Osoby ubogie trafiają na peryferia układu społecznego, gdyż bieda znacząco utrudnia dostęp do świadczeń zdrowotnych, oświaty, mieszkania, dóbr kultury czy też wypoczynku. Niskie dochody uniemożliwiają wielu rodzinom regulowanie opłat za mieszkanie bądź media. Ceną za życie w ubóstwie jest w wielu wypadkach utrata lub pogorszenie się stanu zdrowia. Obok chorób somatycznych osoby ubogie, często zmagają się z zaburzeniami natury psychicznej.

Brak wystarczających dochodów powoduje konieczność ich uzupełniania świadczeniami z pomocy społecznej i wsparciem instytucji pomocowych. Stąd też istotne jest, aby szybko i skutecznie udzielić właściwej pomocy.

Wykres 14. Powody przyznawania pomocy społecznej w Powiecie Kozińskim w 2019 roku

W ramach kolejnych etapów prac na Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2026, Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej zostały poproszone o wypełnienie ankiet dotyczących zapotrzebowania na usługi ośrodków wsparcia oraz diagnozy sytuacji niepełnosprawnych mieszkańców poszczególnych gmin. Ankiety stanowią załączniki (nr 1 i nr 2) do niniejszego dokumentu.

Jak wynika z analizy ankiet, większość ośrodków gminnych widzi potrzebę organizowania usług wsparcia dla osób psychicznie chorych, organizacji domów dziennego pobytu czy klubu samopomocy dla mieszkańców. Nie ma dużego zapotrzebowania na wsparcie domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz organizacji schronienia lub domu dla osób bezdomnych. Większość Respondentów uważa, iż na terenie gmin nie ma zapotrzebowania na usługi prowadzenia mieszkania chronionego typu wspieranego ani treningowego. Jedynie jedna gmina zwróciła uwagę na taką potrzebę.

Analizując sytuację osób niepełnosprawnych zamieszkujących gminy Powiatu Kozienickiego:

- większość gminnych budynków użyteczności publicznej (urzędy gminy, szkoły, ośrodki zdrowia, ośrodku pomocy społecznej, instytucje kultury, sportu i rekreacji itp.) jest całkowicie lub częściowo przystosowanych dla osób niepełnosprawnych; ciągi dla pieszych oraz obniżone krawężniki umożliwiają łatwiejsze korzystanie z infrastruktury drogowej dla osób niepełnosprawnych;
- niepełnosprawni mieszkańcy 4 gmin mają możliwość korzystania z pojazdów do przewozu osób niepełnosprawnych, które są w dyspozycji gminy;
- w Urzędach Gmin oraz jednostkach im podległych zatrudnione są 42 osoby niepełnosprawne, w tym 10 osób ma znaczne trudności w poruszaniu się;
- urzędy gminy oraz jednostki podległe nie są dostosowane do obsługi osób głuchoniemych i słabo słyszających, obsługa odbywa się przy użyciu formy pisemnej, elektronicznej oraz z pomocą rodziny;
- osoby niepełnosprawne mogą korzystać z bezpłatnych porad prawnika oraz w części gmin z porad psychologa; dostęp do usług rehabilitacyjnych na terenie gmin można określić jako średni;
- dzieci oraz młodzież niepełnosprawna mają zapewniony dostęp do edukacji;
- funkcjonują grupy wsparcia dla osób głuchoniemych i słabo słyszających, dla rodzin z dziećmi, które mają zaburzenia psychoruchowe, są niepełnosprawne umysłowo, psychicznie, z autyzmem;
- istnieje potrzeba korzystania z dziennych usług Środowiskowych Domów Samopomocy;
- istnieje potrzeba korzystania z usług asystenta osoby niepełnosprawnej poprzez pomoc w załatwieniu spraw urzędowych, w doprowadzeniu do lekarza, na zabiegi rehabilitacyjne oraz zajęcia terapeutyczne;
- na terenie gmin Powiatu Kozienickiego podejmowanych jest szereg działań na rzecz osób niepełnosprawnych polegających na: likwidacji barier architektonicznych, realizacji działań

w ramach zadań statutowych Ośrodków Pomocy Społecznej (poradnictwo, świadczenia pieniężne, żywieniowe i rzeczowe, praca socjalna, usługi opiekuńcze, Program „Opieka wytchnieniowa”), realizacji działań kulturalno-rekreacyjnych prowadzonych przez ośrodki kultury i biblioteki, współpracy z PCPR w Koziennicach,

- aby sytuacja osób niepełnosprawnych uległa poprawie na terenie gmin powinny być uruchomione m.in. działania poprzez rozszerzenie usług opiekuńczych, zwiększenie dostępności do usług rehabilitacyjnych, połączeń (transportu) komunikacyjnych, rozszerzenie usług asystenta osoby niepełnosprawnej, organizację miejsca spotkań osób niepełnosprawnych z możliwością terapii i rehabilitacji, utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy w gminach wiejskich.

W sieci pomocy społecznej na terenie powiatu funkcjonują: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Dom Pomocy Społecznej im. Kazimierzy Gruszczyńskiej w Koziennicach, Warsztat Terapii Zajęciowej w Przewozie, Placówka Socjalizacyjna „Panda” w Koziennicach oraz Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Dzienny Dom Seniora, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Caritas, Hospicjum.

4. PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY POWIATU KOZIENICKIEGO

Zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koziennicach. Do jego obowiązków należy m.in.:

1. realizacja zadań własnych wynikających z ustawy o pomocy społecznej, w tym:
 - 1.1. opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
 - 1.2. prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
 - 1.3. przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
 - 1.4. pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;
 - 1.5. pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy;
 - 1.6. prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
 - 1.7. prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
 - 1.8. prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
 - 1.9. udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
 - 1.10. szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
 - 1.11. doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
 - 1.12. podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
 - 1.13. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;

2. realizacja zadań własnych, wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:
- 2.1. opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
 - 2.2. zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
 - 2.3. organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
 - 2.4. tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
 - 2.5. prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
 - 2.6. organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
 - 2.7. organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - grup wsparcia,
 - specjalistycznego poradnictwa;
 - 2.8. wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
 - 2.9. zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
 - 2.10. prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych i pełniących funkcję rodziny zastępczej;
 - 2.11. kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
 - 2.12. finansowanie:
 - świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
 - szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-

wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;

2.13. sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie;

2.14. przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstaniu zaległości z tytułu nieponoszenia przez rodziców biologicznych opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

PCPR w Kozienskich, zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. 2020 poz. 821), prowadzi działania informujące mieszkańców powiatu o zasadach funkcjonowania i finansowania instytucji rodzicielstwa zastępczego oraz o poszukiwaniach kandydatów na rodziców zastępczych. W związku z tym organizuje kampanie informacyjno-promocyjne, mające pomóc zwiększyć wiedzę środowiska lokalnego na temat misji rodziny zastępczej. Celem takich kampanii jest również pozyskanie i przeszkolenie kandydatów do pełnienia na terenie powiatu funkcji niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.

Poradnictwo specjalistyczne

Jednostką Powiatu Kozienskiego prowadzącą specjalistyczne poradnictwo jest Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kozienskich, która merytorycznie podlega Kuratorium Oświaty. Poradnia swym zasięgiem obejmuje przedszkola, szkoły i inne placówki oświatowe i zajmuje się pomocą dzieciom i młodzieży z problemami dydaktycznymi oraz wychowawczymi, a także dziećmi z wszystkimi rodzajami niepełnosprawności, w tym niepełnosprawnością sprzężoną.

Celem poradni jest udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Do zadań Poradni należy w szczególności:

1. Diagnozowanie dzieci i młodzieży w celu określenia ich indywidualnych możliwości psychofizycznych, wyjaśnienie mechanizmów ich funkcjonowania w odniesieniu do zgłaszanego problemu oraz wskazania sposobu rozwiązania tego problemu.

2. Udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, która polega w szczególności na:

- prowadzeniu terapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin w formie: indywidualnych lub grupowych zajęć terapeutycznych, terapii rodziny, grupy wsparcia, prowadzenia mediacji, interwencji kryzysowej, warsztatów, porad i konsultacji, wykładów i prelekcji, działalności informacyjno- szkoleniowej;

- udzielaniu wsparcia dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej;
- udzielaniu pomocy rodzicom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży oraz w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych.

3. Realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola i szkoły, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych.

W/w zadania są realizowane w szczególności w formie:

- porad i konsultacji;
- udziału w spotkaniach odpowiednio nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów;
- udziału w zebraniach rad pedagogicznych;
- warsztatów;
- grup wsparcia;
- wykładów i prelekcji;
- prowadzenia mediacji;
- interwencji kryzysowej;
- działalności informacyjno-szkoleniowej.

Poradnia realizuje zadania przy pomocy specjalistów: psychologów, pedagogów, terapeutów SI, logopedów oraz doradców zawodowych. W zależności od potrzeb mogą być realizowane przy pomocy innych specjalistów, w tym rehabilitanta, a w szczególności lekarzy, których udział jest niezbędny do efektywnego udzielania pomocy. W uzasadnionych przypadkach, na wniosek i każdorazowo za zgodą rodziców lub prawnych opiekunów dziecka pomoc psychologiczno-pedagogiczna może być udzielana poza poradnią, w szczególności w przedszkolu, szkole i placówce oraz w środowisku rodzinnym dzieci i młodzieży. Poradnia realizuje zadania, współdziałając z innymi poradniami, a także przedszkolami, szkołami i placówkami oraz organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami świadczącymi poradnictwo i pomoc dzieciom i młodzieży oraz rodzicom i nauczycielom. W roku szkolnym 2019/2020 ogółem w Poradni przebadano 940 dzieci (stan na 6 sierpnia 2020).

Tabela 12. Działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Koziennicach w roku szkolnym 2019/2020

WYSZCZEGÓLNIENIE		LICZBA DZIECI
liczba przedszkolaków zgłoszonych do badania dojrzałości szkolnej		10
liczba dzieci poddanych badaniom	psychologicznym	358
	pedagogicznym	291
	logopedycznym	100
wydane opinie	ogółem	347
	wczesne wspomaganie rozwoju	13
	odroczenie od obowiązku szkolnego (na 100 badań gotowości szkolnej)	8
	dostosowanie wymagań dydaktycznych do możliwości dziecka	50
	objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu	58
	objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole	167
	inne opinie	20
	specyficzne trudności	31
wydane orzeczenia	ogółem	117
	upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym	8
	upośledzenie umysłowe w stopniu znacznym	27
	do zajęć rewalidacyjno-wychowawczych	3
	ze względu na autyzm	20
	niepełnosprawność sprzężoną	9
	niedostosowanie społeczne/zagrożenie niedostosowaniem społecznym	0/6
	niedosłuch	4
	niedowidzenie	3
	niepełnosprawność ruchową	6
	do indywidualnego nauczania	31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej w Koziennicach (stan na 06.08.2020r.)

Dodatkowo w strukturze organizacyjnej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Koziennicach w dziale świadczeń i pomocy specjalistycznej funkcjonuje zespół ds. specjalistycznego poradnictwa, w ramach którego można skorzystać z porad psychologa oraz prawnika. Zakresem działania poradnictwa objęci są klienci PCPR, a w szczególności: rodziny zastępcze i osoby z ich otoczenia, osoby opuszczające rodzinną lub instytucjonalną pieczę zastępczą, osoby i rodziny dotknięte przemocą, a także sprawcy przemocy, osoby i rodziny z problemem niepełnosprawności, osoby mające problemy opiekuńczo-wychowawcze, młodzież w wieku 15-25 lat pochodząca ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym w tym znajdująca się w rodzinach zastępczych.

Tabela 13. Poradnictwo prawne i psychologiczne przy PCPR w Kozienicach

	2017	2018	2019
Liczba osób korzystających z porad prawnika	46	48	10
Liczba osób korzystających z porad psychologa,	81	47	43
w tym osób dotkniętych przemocą w rodzinie	10	10	11

Źródło: Powiatowe Centrum Pomoc Rodzinie w Kozienicach

Pieczka zastępcza

Znaczącą część klientów lokalnego systemu pomocy społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych, wyrażające się m.in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniają się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości. Wyczuwana bezradność prowadzi do zjawiska sieroctwa, które związane jest ze stanem pozbawienia dzieci trwale lub przejściowo, szans wychowywania we własnej rodzinie, ze względu na brak odpowiednich warunków opiekuńczo-wychowawczych. Problem sieroctwa nie jest zjawiskiem nowym. Sieroty w coraz większym stopniu pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, w których panuje niewłaściwa atmosfera, konflikty rodzinne, błędy wychowawcze, brak odpowiedzialności za dzieci, są zerwane więzi uczuciowe między członkami rodziny, a szczególnie w stosunku do dziecka. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych niejednokrotnie jest podstawą do organizowania zastępczych form opieki nad dzieckiem. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców i ma charakter czasowy. Zapewnia czas potrzebny na pracę z rodziną biologiczną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny, gdy jest to niemożliwe, dążenie do przysposobienia dziecka.

Od 1 stycznia 2012 roku weszły w życie nowe kierunki rozwiązań dotyczące pieczy zastępczej, tj. przejście zadań pieczy zastępczej z ustawy o pomocy społecznej do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Głównym założeniem ustawy jest zorganizowanie skutecznej pomocy dla rodzin przeżywających trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dzieci poprzez system wsparcia na poziomie gminy (asystenci rodzinni, rodziny wspierające, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego), a na poziomie powiatu (organizator pieczy zastępczej, koordynatorzy, rodziny zastępcze, całodobowe placówki opiekuńczo - wychowawcze) oraz na poziomie samorządu województwa (ośrodki adopcyjne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne). Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie

pieczy zastępczej w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych, dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej, którą organizuje powiat.

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom, w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców biologicznych. W okresie objętym analizą obowiązywał uchwalany przez Radę Powiatu Kozienskiego Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Kozienskim. Realizacja założonych działań służyła rozwojowi pieczy zastępczej zapewniającej każdemu dziecku całkowicie lub częściowo pozbawionemu opieki rodziców, umożliwienie stabilnego i bezpiecznego środowiska wychowawczego.

Od 1 stycznia 2012 roku istnieje podział rodzin zastępczych, według którego formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. rodzina zastępcza:

- a) spokrewniona, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim będący wstępni lub rodzeństwem dziecka - czyli dziadkowie i rodzeństwo dziecka,
- b) niezawodowa,
- c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;

Rodziny zastępcze zawodowe lub niezawodowe tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępni lub rodzeństwem dziecka.

2. rodzinny dom dziecka.

Tabela 14. Rodziny zastępcze w Powiecie Kozienskim w latach 2017-2019

Lp.	Formy rodzinnej pieczy zastępczej	2017		2018		2019	
		Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
1.	Rodziny spokrewnione	33	43	32	39	31	38
2.	Rodziny niezawodowe	9	14	8	12	10	17
3.	Rodziny zawodowe	2	2	2	2	1	3
Ogółem		44	59	42	53	42	58

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienskich

Ilość rodzin zastępczych funkcjonujących na przestrzeni ostatnich lat w Powiecie Kozienskim nieznacznie zmalała, przy czym ilość rodzin zastępczych spokrewnionych jest od wielu lat dominującą formą sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej.

Na terenie Powiatu Kozienskiego funkcjonuje 1 Rodzinny Dom Dziecka. Przebywa w nim 4 dzieci z terenu Powiatu Malborskiego, który ponosi wydatki związane z prowadzeniem Domu i utrzymaniem dzieci. Natomiast od grudnia 2019r. 1 dziecko z terenu Powiatu Kozienskiego przebywa w Rodzinnym Domu Dziecka w Przysusze, za które Powiat

Kozienski ponosi wydatki. Na koniec 2019r. 10 dzieci z terenu Powiatu Kozienskiego przebywało w 8 rodzinach zastępczych poza terenem powiatu, natomiast 15 dzieci z innych powiatów przebywało w 8 rodzinach na terenie Powiatu Kozienskiego.

Tabela 15. Liczba dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności przebywających w rodzinach zastępczych w latach 2017-2019

Lp.	Formy rodzinnej pieczy zastępczej	2017	2018	2019
		Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci
1.	Rodziny spokrewnione	-	-	-
2.	Rodziny niezawodowe	2	1	1
3.	Rodziny zawodowe	1	1	1
4.	Rodzinny dom dziecka	-	-	-
Ogółem		3	2	2

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienskich

Ilość dzieci legitymujących się orzeczeniami o niepełnosprawności pozostaje na takim samym poziomie. Osoby prowadzące rodziny zastępcze, w każdym z powyższych przypadków otrzymywały dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dzieci.

Tabela 16. Wydatki Powiatu Kozienskiego na rodzinną pieczę zastępczą w latach 2017-2019

Lp.	Świadczenia i dodatki na utrzymanie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej oraz środki finansowe związane z utrzymaniem rodzinnych form pieczy zastępczej	2017	2018	2019
		Kwota	Kwota	Kwota
1.	Rodzina zastępcza spokrewniona	302 220,00	286 070,00	275 247,00
2.	Rodzina zastępcza niezawodowa	181 026,00	208 617,00	219 037,00
3.	Rodzina zastępcza zawodowa	67 393,00	23 127,00	37 810,00
4.	Rodzinny dom dziecka	0,00	0,00	2 197,00
Ogółem		550 639,00	517 814,00	534 291,00

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienskich

Na przestrzeni ostatnich lat, nastąpił wzrost wydatków na rodzinną pieczę zastępczą, co spowodowane jest podwyższeniem w 2018 roku przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka.

Tabela 17. Liczba rodzin zastępczych w Powiecie Kozienskim w latach 2017-2019 – wg liczby dzieci

Liczba dzieci w rodzinie zastępczej	Typ rodziny											
	Rodziny spokrewnione			Rodziny niezawodowe			Rodziny zawodowe			Rodzinne domy dziecka		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
1 dziecko	25	26	26	5	5	6	2	2	1	0	0	0
2 dzieci	6	5	3	3	2	2	0	0	0	0	0	0
3 dzieci	2	1	2	1	1	1	0	0	1	0	0	0
4 dzieci i więcej	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Ogółem	33	32	31	9	8	10	2	2	1	0	0	0

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienskich

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wspierają rodziny zastępcze w wypełnianiu zadań, pomagają w rozwiązywaniu bieżących problemów, kontaktują się z instytucjami wspierającymi rodzinę, ustalają kontakty dziecka z rodziną biologiczną, podejmują działania interwencyjne w przypadku niepokojących sygnałów odbieranych ze środowiska. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej współpracują z sądem rejonowym, placówkami oświatowymi, do których uczęszczają wychowankowie rodzin, ośrodkami pomocy społecznej, Ośrodkiem Adopcyjnym, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, ośrodkami zdrowia oraz innymi instytucjami. Ponadto Koordynatorzy monitorują środowiska rodzin podczas wizyt prowadząc rozmowy z wychowankami i opiekunami, wychodzą naprzeciw ich oczekiwaniom, pomagają w rozwiązywaniu trudności.

Osobie opuszczającej po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną oraz przyznaje pomoc: na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie się, na zagospodarowanie. Pomoc pieniężna na kontynuację nauki i pomoc pieniężną na usamodzielnienie jest udzielana przez powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby przed umieszczeniem w pieczy zastępczej. Natomiast pomoc na zagospodarowanie przyznaje powiat właściwy ze względu na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej.

W 2019 roku 9 wychowanków z rodzin zastępczych osiągnęło pełnoletność, z tego 7 zdecydowało się pozostać w dotychczasowych rodzinach do ukończenia nauki, natomiast 2 opuściło rodziny zastępcze i założyło własne gospodarstwa domowe. W ciągu 2019 roku 12 wychowanków z rodzin zastępczych i 3 wychowanków z Placówki Socjalizacyjnej „PANDA” otrzymywało pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki. Pomoc pieniężną na usamodzielnienie otrzymało 4 wychowanków rodziny zastępczej, natomiast pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej w szczególności na zakup sprzętu gospodarstwa domowego wypłacono 5 usamodzielnianym wychowankom z rodzin zastępczych i 1 wychowankowi Placówki.

Tabela 18. Liczba i wydatki na usamodzielnienie wychowanków pieczy zastępczej w latach 2017-2019

Pełnoletnie osoby opuszczające rodzinne formy opieki zastępczej i placówki opiekuńczo-wychowawcze				
Rok		2017	2018	2019
liczba osób ogółem		32	19	22
kwota świadczeń		153 891,85	92 452,23	101 514,73
na usamodzielnienie się	liczba osób	7	1	4
	kwota świadczeń	39 552,00	3 470,00	17 349,00
na kontynuowanie nauki	liczba osób	21	16	15
	kwota świadczeń	117 087,42	85 985,24	73 126,73
na zagospodarowanie	liczba osób	4	2	6
	kwota świadczeń	16 318,83	2 996,99	11 039,00

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach

Pieczą zastępczą w formie instytucjonalnej w Powiecie Kozienickim sprawowana jest przez Placówkę Socjalizacyjną „PANDA”, która zapewnia dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej, całodobową opiekę i wychowanie. Zaspokaja niezbędne potrzeby: emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne wychowanków. Zapewnia dzieciom także specjalistyczną opiekę, organizuje zajęcia wychowawcze, korekcyjne i kompensacyjne, logopedyczne, umuzykalniające, rekreacyjne i sportowe, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego. Wychowankowie placówki uczęszczają do szkół na terenie Gminy Kozienice lub do szkół z internatem poza miejscem zamieszkania. Pobyt dziecka w Placówce ma charakter przejściowy, trwa do momentu powrotu do rodziny biologicznej, umieszczenia w rodzinie adopcyjnej lub zastępczej albo usamodzielnienia. Za pobyt dzieci z innych powiatów przebywających w Placówce, na podstawie zawieranych porozumień, koszty utrzymania ponosi powiat na terenie, którego dzieci zamieszkiwały przed umieszczeniem. Placówka dysponuje 30 miejscami. W związku z zapisami art. 95 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dążąc do osiągnięcia standardów, od stycznia 2021r. w placówce będzie mogło przebywać nie więcej niż 14 wychowanków.

Tabela 19. Liczba dzieci i średni miesięczny koszt utrzymania w Placówce Socjalizacyjnej „PANDA”

	2017	2018	2019
Liczba dzieci przebywających w placówce ogółem	29	22	19
w tym z terenu Powiatu Kozienickiego	14	9	11
Liczba dzieci umieszczona w placówce w ciągu roku	2	3	4
Średni miesięczny koszt utrzymania	4450,07	styczeń-luty-4382,40 marzec-grudzień- 4450,07	Styczeń 4382,40 Luty-grudzień 5444,32

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach

Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych im. Kazimiery Gruszczyńskiej w Kozienicach

Do zadań z zakresu pomocy społecznej realizowanych przez powiat należy prowadzenie oraz rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, a także umieszczanie w tych domach skierowanych przez gminy osób. Podstawowym celem działalności domu pomocy społecznej jest zaspokojenie potrzeb opiekuńczych, bytowych, społecznych, zdrowotnych, i religijnych w sposób i w stopniu umożliwiającym godne życie osobie. Są one przeznaczone dla osób, które nie mogą otrzymać niezbędnej opieki i wsparcia w miejscu zamieszkania i nie kwalifikują się do leczenia szpitalnego, lecz z uwagi na podeszły wiek, schorzenia, warunki rodzinne, mieszkaniowe i materialne oraz sytuację życiową - wymagają stałej opieki.

Zakres i rodzaj usług świadczonych przez domy pomocy społecznej jest jednym z najszerszych pod względem usług świadczonych przez jednostki pomocy społecznej, co sprawia, iż są to jednostki specyficzne, które nie będąc specjalistycznymi zapewniają pomoc we wszystkich sferach życia człowieka.

Osoby umieszczone ponoszą odpłatność za pobyt w Domu w wysokości 70% swojego dochodu. Kwotę różnicy między odpłatnością mieszkańca a pełnym kosztem utrzymania ponosi rodzina lub gmina pochodzenia osoby umieszczonej, a w przypadku osoby umieszczonej przed 2004r. Wojewoda.

Postępowanie w sprawie skierowania do domu pomocy społecznej przeprowadza ośrodek pomocy społecznej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o przyjęcie do DPS lub opiekuna prawnego w przypadku osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej. Decyzję o skierowaniu i odpłatności za pobyt w DPS wydaje organ gminy właściwej dla tej osoby w dniu jej kierowania, natomiast decyzję o umieszczeniu wydaje Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z upoważnienia Starosty Powiatu. Dom Pomocy Społecznej im. Kazimiery Gruszczyńskiej w Koziennicach dysponuje 108 miejscami, w tym 96 miejscami dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz 12 miejscami dla osób przewlekle somatycznie chorych.

Celem działania domu pomocy społecznej jest zapewnienie mieszkańcom warunków bezpiecznego i godnego życia, intymności, niezależności dostosowanej do poziomu sprawności i podtrzymywania samodzielności. Dom pomocy społecznej zapewnia całodobową opiekę oraz zaspokaja niezbędne potrzeby bytowe, opiekuńcze i wspomagające na poziomie obowiązującego standardu w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim zamieszkujących. Proponowane przez Dom różne formy terapii i rehabilitacji uwzględniają realne możliwości podopiecznych i mają na celu umożliwienie im osiągnięcia jak najwyższego stopnia samodzielności. Prowadzona w ten sposób terapia ma na celu tworzenie możliwości uczestniczenia w życiu społecznym, stabilizację emocjonalną oraz wzmacnianie więzi w grupie.

Dom dysponuje nieruchomością będącą w trwałym zarządzie o łącznej powierzchni 1,3208 ha, na której usytuowane są 4 budynki mieszkalne w tym: pokoje dziennego pobytu, 2 gabinety medycznej pomocy doraźnej z opieką medyczną pielęgniarek, sale rehabilitacyjne wyposażone w odpowiedni sprzęt (zabiegi rehabilitacyjne wykonuje zatrudniony w jednostce rehabilitant), pracownię terapii zajęciowej, gabinet psychologiczny, kaplica oraz kuchenki pomocnicze, pomieszczenia do prania i suszenia.

Opieka lekarska zapewniona jest w ramach ogólnego systemu Podstawowej Opieki Zdrowotnej. Usługi świadczone dla osób zamieszkujących spełniają wymogi określone w obowiązujących przepisach.

Tabela 20. Wykaz osób z terenu Powiatu Koziennickiego przebywających i skierowanych do Domu Pomocy Społecznej im. Kazimiery Gruszczyńskiej w Koziennicach i średni miesięczny koszt utrzymania w latach 2017-2019.

Rok	Liczba osób przebywających	Liczba osób skierowanych	Średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca
2017	32	14	3 267,97
2018	45	21	3 524,89
2019	45	18	3 613,87

Źródło: Dom Pomocy Społecznej im. Kazimiery Gruszczyńskiej w Koziennicach

Niepełnosprawność

We współczesnym świecie niepełnosprawność człowieka uważana jest za szczególnie istotny problem społeczny. Znaczenie tego problemu wynika z rozmiarów i powszechności występowania niepełnosprawności w populacji, a także w konsekwencji, jakie wywołuje w sensie indywidualnym i społecznym. Niepełnosprawność dotyczy ludzi niezależnie od wieku, statutu społecznego czy materialnego, warunków klimatycznych i ekonomicznych. Dzieje się tak, ponieważ wraz z postępem technicznym przybywa przyczyn powodujących niepełnosprawność.

Sytuacja osób niepełnosprawnych na terenie powiatu jest zróżnicowana i uzależniona przede wszystkim od miejsca zamieszkania, co warunkuje dostęp do bazy oświatowej, leczniczej czy rehabilitacyjnej. Niepełnosprawność to czynnik, który prowadzi do pogorszenia kondycji finansowej każdej rodziny bez względu na jej przynależność społeczno-zawodową i miejsce zamieszkania. Wiąże się to z dużymi nakładami finansowymi na zaspokojenie potrzeb osoby niepełnosprawnej.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem, które może prowadzić do wykluczenia społecznego, dlatego aktywne i skuteczne wspieranie osób niepełnosprawnych stanowi ogromne wyzwanie dla lokalnych samorządów. Niepełnosprawność jest problemem złożonym, który można rozpatrywać w aspekcie zawodowym, społecznym i zdrowotnym.

Za osoby niepełnosprawne wg WHO uważa się osoby, które nie mogą samodzielnie, częściowo lub całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na wskutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia fizycznego lub psychicznego.

Wyróżniamy trzy stopnie niepełnosprawności: lekki, umiarkowany i znaczny, które stosuje się do realizacji celów pozarentowych określonych ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz do przyznania ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów.

Na podstawie zawartego porozumienia z Powiatem Kozienickim Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu realizuje zadania z zakresu administracji państwowej dotyczące orzekania o niepełnosprawności osób z terenu Powiatu Kozienickiego.

Tabela 21. Wykaz wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności osób z terenu Powiatu Kozienickiego w latach 2017-2019

Rok	Liczba orzeczeń wydanych dla osób po 16 roku życia wg stopnia niepełnosprawności				Liczba orzeczeń wydanych dla osób do 16 roku życia	RAZEM
	Razem	znaczny	umiarkowany	lekki		
2017	1135	389	507	239	110	1245
2018	1102	373	528	201	130	1232
2019	1282	419	652	211	126	1408

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach

Na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Kozienskim działa również Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych, którą powołuje Starosta Powiatu Kozienskiego, jako organ opiniodawczo-doradczy. Do zakresu działań Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych należy inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, realizacja praw osób niepełnosprawnych, ocena oraz opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

W Powiecie Kozienskim realizowany jest „Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych” w ramach którego podejmowany jest szeroki wachlarz działań mający na celu zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i gospodarczym poprzez wyrównywanie ich szans w korzystaniu z praw i obowiązków jakie przysługują obywatelom.

Jednym z podmiotów świadczących wsparcie i usługi na rzecz osób z niepełnosprawnościami na terenie Powiatu Kozienskiego jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienskich, które zgodnie z ustawowymi zapisami realizuje zadania w zakresie:

- opracowywania i realizacji powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ograniczania skutków niepełnosprawności,
- współpracy z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej tych osób,
- dofinansowania do:
 - uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych;
 - sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych;
 - zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych;
 - działań mających na celu likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się;
 - kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Tabela 22. Wysokość środków PFRON na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Kozienskiego w latach 2017-2019

Rok	Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	Program Aktywny Samorząd
2017	997 432,00	168 316,00
2018	1 031 171,00	158 027,83
2019	1 212 882,00	239 943,00

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienskich

Tabela 23. Liczba osób niepełnosprawnych objętych działaniami PCPR w latach 2017-2019

Rok	Zadania ustawowe związane z udzielaniem dofinansowania ze środków PFRON	Zadania w ramach programu Aktywny Samorząd	Działania związane z aktywizacją społeczną i zawodową współfinansowaną ze środków UE w ramach EFS	Razem
2017	375	50	30	455
2018	368	40	30	438
2019	481	47	35	563

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koziennicach

Tabela 24. Liczba osób niepełnosprawnych korzystająca z dofinansowania i wysokość środków PFRON na poszczególnych zadaniach w latach 2017-2019

Zadania	2017		2018		2019	
	Liczba osób	Kwota	Liczba osób	Kwota	Liczba osób	Kwota
Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	21	34 773,00	84	60 000,00	159	138 477,00
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	298	243 687,00	228	177 510,00	272	211 921,00
Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	21	40 000,00	23	52 056,00	24	61 987,00
Dofinansowanie sportu, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	17	5 000,00	0	0,00	0	0,00
Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej	40	639 436,45	40	663 620,00	40	723 680,53

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koziennicach

Tabela 25. Dofinansowania wg rodzaju barier w latach 2017-2019

Rodzaj bariery	2017		2018		2019	
	Liczba osób	Kwota	Liczba osób	Kwota	Liczba osób	Kwota
Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych	2	10 000,00	4	20 000,00	6	30 000,00
Dofinansowanie do likwidacji barier w komunikowaniu się	4	4 000,00	2	30 411,56	0	00,00
Dofinansowanie do likwidacji barier technicznych	15	26 000, 00	17	1 644,44	18	31 987,00
Razem	21	40 000, 00	23	52 056,00	24	61 987,00

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koziennicach

Od 2012 Powiat Kozienski za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienskich realizuje pilotażowy program „Aktywny Samorząd”, którego głównym celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Formy i zakres pomocy udzielanej w ramach programu:

- 1) Moduł I- likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową,
- 2) Moduł II- pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym:
 - a) Opłata za naukę (czesne),
 - b) Dodatek na pokrycie kosztów kształcenia .

Tabela 26. Rodzaje i formy wsparcia dla osób niepełnosprawnych w ramach pilotażowego programu „Aktywny Samorząd” w latach 2017-2019

„Aktywny Samorząd”	2017		2018		2019	
	Liczba osób	Kwota wypłacona	Liczba osób	Kwota wypłacona	Liczba osób	Kwota wypłacona
Moduł I	29	95.105,72	26	94.290,83	34	179.286,68
Moduł II	21	35 130,00	14	27 101,00	13	33 442,50
Razem	50	130 235,72	40	121 391,83	47	212 729,18

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienskich

W celu zwiększenia dostępności realizowanej pomocy, w 2019 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienskich wdrożyło System Obsługi Wsparcia (SOW), nowoczesną platformę, dzięki której osoby niepełnosprawne i jednostki działające na ich rzecz mogą elektronicznie składać wnioski o wsparcie finansowane przez PFRON. SOW pozwala na weryfikację wniosków osób indywidualnych i instytucji na etapie przyznawania dofinansowań, jak również na badanie skuteczności wydatkowania środków PFRON.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienskich posiada również doświadczenie w pracy z grupami defaworyzowanymi potrzebującymi wsparcia w celu pokonania barier utrudniających właściwe funkcjonowanie w środowisku. W ramach uzupełnienia działań statutowych od 2008r. realizuje projekty współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, których celem jest zwiększenie szans na aktywizację osób z obszarów wykluczenia społecznego.

W zależności od zdiagnozowanych potrzeb i indywidualnej ścieżki reintegracji projekty gwarantowały bezpłatne uczestnictwo w kompleksowym programie aktywizacyjno-szkoleniowym obejmującym różne formy wsparcia indywidualnego i grupowego:

- treningi kompetencji społecznych mające na celu rozwój umiejętności komunikowania się, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, budowania relacji opartej na zaufaniu i odpowiedzialności, rozpoznawania i zmiany postawy życiowej, określenia celów i wartości;
- treningi kompetencji osobistych w kierunku poprawy samodzielności, umiejętności budowania własnego systemu wartości, tworzenia własnej hierarchii wartości postaw i zachowań, umiejętności podejmowania decyzji, twórczego myślenia, identyfikacji ryzyka, poszukiwania alternatyw;

- warsztaty komunikacji i pogłębiania samoświadomości służące pogłębianiu wiedzy o sobie, doskonaleniu umiejętności rozpoznawania i nazywania emocji, pozyskaniu wiedzy na temat efektywnej komunikacji, aktywnego słuchania, ćwiczenia podstawowych umiejętności komunikacyjnych;
- treningi postaw przedsiębiorczych i aktywności obywatelskiej, którego celem jest przygotowanie do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym, wykształcenie postawy przedsiębiorczości, potrzeby samodoskonalenia się oraz gotowości do podejmowania wyzwań zawodowych i gospodarczych;
- zespoły ćwiczeń psychoruchowych w tym zajęcia z zakresu psychointegracji, fizykoterapii i edukacji prozdrowotnej;
- zajęcia integracyjne (warsztaty pielęgnacji dłoni, tworzenie ozdób z filcu oraz tworzenie i projektowanie biżuterii, basen, siłownia, odnowa biologiczna)
- spotkania integracyjne i kulturalne wzmacniające więzi i relacje;
- poradnictwo (m.in. prawne, psychologiczne, doradcy ds. osób niepełnosprawnych);
- doradztwo zawodowe i pośrednictwo pracy;
- kursy zawodowe (pracownik ochrony fizycznej, operator wózków jezdniowych, kasjer-sprzedawca z obsługą kasy fiskalnej, komputera i Internetu, opiekun osób starszych i niepełnosprawnych z obsługą komputera i Internetu).

Realizowane działania wspierały osoby z różnych względów dyskryminowane w środowisku lokalnym i na rynku pracy. Rezultaty projektu wykorzystywane są w dłuższej perspektywie i przynoszą wymierne korzyści dla osób objętych wsparciem. Dzięki wdrożeniu działań w zakresie wzmocnienia potencjału osobowościowego, podnoszenia kompetencji i kwalifikacji społeczno-zawodowych stworzono szansę na zaktywizowanie osób defaworyzowanych, reintegrację społeczną i/lub zawodową, zwiększenie samodzielności i wyrównywanie szans i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Tabela 27. Wykaz projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego realizowanych przez PCPR w Koziennicach

Nazwa projektu	Upowszechnianie integracji społecznej w Powiecie Koziennickim	Bliżej samodzielności	Bliżej samodzielności – edycja II
Termin realizacji projektu	2008-2015	01.10.2016 r. - 31.08.2018r.	01.09.2019 r. - 30.06.2022r.
Liczba osób uczestniczących w projekcie	375	40	50
Wartość projektu	2 749 254,78	527 280,48	700 000,00
Kwota pozyskanych środków	2 460 583,21	421 824,38	560 000,00
Wkład własny powiatu - świadczenia wypłacane zgodnie z ustawami o pomocy społecznej i/lub wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	288 671,57	105 456,10	140 000,00

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koziennicach

Duże znaczenie w rehabilitacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych pełni Warsztat Terapii Zajęciowej (WTZ), który jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

WTZ realizuje zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności, niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia – na miarę jej indywidualnych możliwości.

Realizacja zadań odbywa się poprzez:

1. Ogólne usprawnianie;
2. Rozwijanie umiejętności, w tym wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, przy zastosowaniu różnych technik terapii zajęciowej;
3. Przygotowanie do życia w środowisku społecznym, w szczególności poprzez rozwój umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, decydowania o swoich sprawach oraz rozwój innych umiejętności niezbędnych w niezależnym życiu, a także poprawę kondycji psychicznej i fizycznej;
4. Rozwijanie psychofizycznych sprawności niezbędnych w pracy;
5. Rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających podjęcie pracy albo szkolenia zawodowego.

Na terenie Powiatu Kozienskiego funkcjonuje Warsztat Terapii Zajęciowej w Przewozie, który finansowany jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz ze środków Gminy Kozienskie i Powiatu Kozienskiego. Warsztat Terapii Zajęciowej jest placówką pobytu dziennego, obejmującą wsparciem 40 uczestników. Rehabilitacja odbywa się przez 7 godzin dziennie i 35 godzin tygodniowo. Zajęcia terapeutyczno-warsztatowe odbywają się w wyposażonych w sprzęt i materiały niezbędne do profilu prowadzonych zajęć pracowniach: informatycznej, samoobsługi i czynności dnia codziennego, ceramicznej, plastyczno-malarskiej, krawieckiej, rękodzieła artystycznego, umiejętności społecznych i umiejętności praktyczno-zawodowych.

Uczestnikiem Warsztatu może zostać osoba, posiadająca orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do uczestnictwa w warsztacie terapii zajęciowej z upośledzeniem umysłowym lub chorobą psychiczną wydanym przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Rehabilitacja odbywa się zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji, którego celem jest poprawa i rozwój kondycji fizycznej i psychicznej uczestników, aktywizacja i przygotowanie do życia w społeczeństwie, również do podjęcia pracy. W Warsztacie uczestniczy 40 osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Kozienskiego. Ponadto 6 osób z powiatu uczestniczy w warsztatach terapii zajęciowej prowadzonych na terenie sąsiednich powiatów.

Tabela 28. Środki finansowe przeznaczone na działalność Warsztatu Terapii Zajęciowej w Przewozie

#	2017	2018	2019
PFRON	639 436,45	663 620,00	723 680,53
Powiat Kozienicki	71 093,00	73 760,00	80 427,00
Gmina Kozienice (dotacja przekazana do Powiatu)	120 000,00	150 000,00	199 432,75
RAZEM	830 529,45	887 380,00	1 003 540,28

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

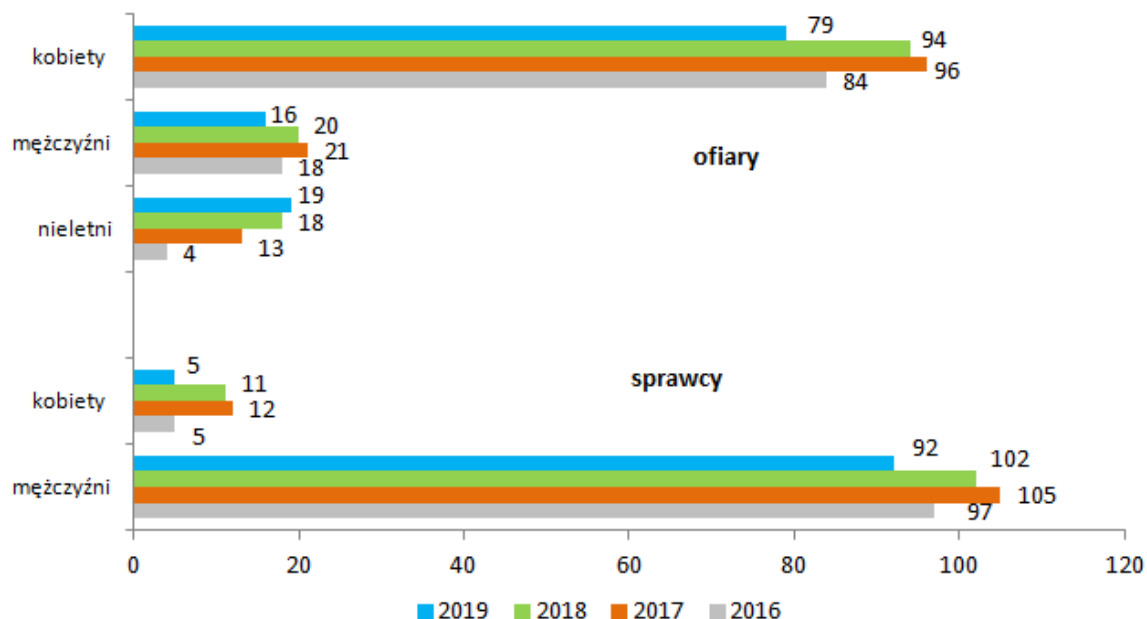
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach realizuje *Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Kozienickim*. W ramach realizacji powyższego programu, PCPR podejmuje działania mające na celu zmniejszenie skali przemocy w rodzinie, w miarę swoich możliwości i kompetencji wspiera rodziny w przewyżnianiu sytuacji kryzysowej. Umożliwia korzystanie z porad socjalnych, prawnych, psychologicznych i pedagogicznych dla osób dorosłych i dzieci. Ponadto PCPR współpracuje i kontaktuje się z innymi instytucjami i organizacjami z terenu powiatu, tj. ośrodkami pomocy społecznej, Komendą Powiatową Policji w Kozienicach, szkołami i innymi placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodziny z terenu powiatu, Prokuraturą Rejonową w Kozienicach, zespołami interdyscyplinarnymi, gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Kozienicach oraz Sądem Rejonowym w Kozienicach. W przypadku konieczności udzielenia wsparcia, osoby dotknięte przemocą i jej skutkami mogły uzyskać pomoc w trzech specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie funkcjonujących na terenie Województwa Mazowieckiego (Mława, Piastów, Warszawa). Ośrodki świadczą usługi w zakresie: interwencyjnym, zapewnienia schronienia i potrzeb bytowych, pomocy terapeutyczno-wspomagającej, pomocy prawnej i działań profilaktycznych.

Tabela 29. Przemoc domowa na terenie Powiatu Kozienickiego

Wyszczególnienie		2016	2017	2018	2019
Ilość interwencji dotyczącej przemocy		192	116	111	96
Ofiary przemocy ogółem	kobiety	84	96	94	79
	mężczyźni	18	21	20	16
	nieletni	4	13	18	19
Sprawcy przemocy	kobiety	5	12	11	5
	mężczyźni	97	105	102	92
	nieletni	0	0	0	0
Sprawcy przemocy po alkoholu		65	57	75	54
Przypadki udzielenia pomocy medycznej poszkodowanemu		1	0	0	0
Dzieci przewiezione do szpitala, placówki, oddane pod opiekę osoby spokrewnionej		1	0	0	0

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Kozienicach

Wykres 15. Ofiary i sprawcy przemocy domowej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie corocznie zbiera i analizuje informacje o działaniach podejmowanych wobec ofiar i sprawców przemocy w rodzinie przekazane przez Komendę Powiatową Policji oraz Ośrodki Pomocy Społecznej i Zespoły Interdyscyplinarne z terenu Powiatu, które są pomocne w monitorowaniu zjawiska przemocy.

W szkołach na terenie powiatu realizowane są różne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, m.in. udostępnienie „skrzynki zaufania” do zgłaszania uwag, spostrzeżeń i wniosków, udostępnienie telefonu zaufania dla uczniów i rodziców, prowadzenie zajęć edukacyjno-profilaktycznych, przeprowadzenie projektów edukacyjnych dla młodzieży tj. „Stop Mowie Nienawiści” (poruszający problem agresji słownej, fizycznej, ksenofobii i nienawiści), „Na 4 łapy”, „Adwokat blisko ludzi, blisko życia”, „Bądź odpowiedzialny - wychowanie do odpowiedzialności i partnerstwa w rodzinie”, „W świecie cyberprzestrzeni” i „Archipelag Skarbów”, organizowanie warsztatów, spektakli profilaktycznych, szkoleń prowadzonych przez specjalistów.

Ponadto Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna realizuje działania poprzez zajęcia, warsztaty i szkolenia dla uczniów, rodziców i nauczycieli oraz wsparcie w ramach Punktu Konsultacyjnego. W Poradni udzielana jest również specjalistyczna pomoc m.in. w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w formie terapii rodzin, terapii indywidualnej i psychoedukacji.

Gminy realizują zadania zgodnie z własnymi programami przeciwdziałania przemocy w rodzinie. We wszystkich gminach funkcjonują zespoły interdyscyplinarne składające się z przedstawicieli służb i instytucji pracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

które w razie potrzeb powołują grupy robocze mające na celu budowanie i realizację strategii postępowania dla konkretnej rodziny dotkniętej przemocą. W sytuacji przemocy domowej pracownicy socjalni Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej interweniują w środowisku w celu sprawdzenia sytuacji, przeprowadzają wywiady środowiskowe, wszczynają procedury „Niebieskie Karty”, biorą udział w zespołach interdyscyplinarnych i grupach roboczych oraz rozpowszechniają informacje o punktach pomocy.

Kwestia przestępczości, w tym przestępczość nieletnich

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność.

Tabela 30. Przestępstwa popełniane w Powiecie Kozienskim

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Liczba przestępstw ogółem	1285	948	883	1004
Kradzież mienia	140	94	77	94
Kradzież z włamaniem	130	141	61	92
Kradzież z włamaniem do samochodu	20	11	1	7
Rozbój, kradzieże z rozbojem	9	4	11	12
Bójka, pobicie	18	4	4	7
Zabójstwo	0	0	4	1
Zgwałcenie	1	0	0	0
Nietrzeźwi kierujący	135	93	105	105
Zatrzymani do wytrzeźwienia	45	25	56	28
Przemoc domowa	22	65	44	42
Groźby karalne	22	19	31	19
Niealimentacja	28	40	108	88

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Kozienskich

W 2019 roku w porównaniu do roku poprzedniego odnotowano 121 zdarzeń przestępczych więcej. Nieznacznie uległa zwiększeniu ilość kradzieży i kradzieży z włamaniem oraz rozbojów i kradzieży z rozbojem. Odnotowuje się dużą liczbę przestępstw wśród nieletnich, przyczyną jest głównie demoralizacja.

Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich (dalej jako „upn”) wymienia szeroki zespół typowych przejawów demoralizacji nieletniego, nie dając jednak ogólnego określenia pojęcia „demoralizacja”, co też byłoby trudne do zrealizowania. Ogólnie można powiedzieć, że demoralizacja jest szczególną postacią nieprzystosowania społecznego. Zgodnie ze Słownikiem Języka Polskiego PWN, demoralizacja to „odrzućcie obowiązujących norm moralnych, prowadzące do łamania prawa, rozwiązłości obyczajów itp.; też: czyjeś działania lub zachowanie powodujące u innych odrzućcie takich norm”.

Artykuł 4 § 1 upn podaje przykłady okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego. Zalicza on do nich w szczególności:

- naruszanie zasad współżycia społecznego,
- popełnienie czynu zabronionego,
- systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego,
- używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia,
- uprawianie nierzędu,
- włóczęgostwo,
- udział w grupach przestępczych.

Tabela 31. Przestępczość wśród nieletnich na terenie Powiatu Kozienskiego

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Liczba przestępstw popełnionych na terenie powiatu	15	3	9	13
Kradzież z włamaniem	0	0	0	3
Rozboje, wymuszenia rozbójnicze, kradzieże rozbójnicze	0	0	2	7
Kradzież cudzej rzeczy	0	0	0	5
Bójka, pobicie	1	0	0	1
Demoralizacja	82	98	103	95
Nieletni pod wpływem alkoholu	15	16	14	11
Nieletni pod wpływem narkotyków	4	5	0	0

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Kozienskich

Nieletni sprawcy czynów karalnych pochodzą z różnych grup społecznych, rodzin pełnych i niepełnych o różnym statusie materialnym. Czyny karalne dokonywane były przez nich w pojedynkę lub jako współsprawcy. Wiek sprawców czynów karalnych jest zróżnicowany. W konflikt z prawem wchodzi zarówno 13-latkowie, jak i 17-latkowie. Grupy nieletnich sprawców w większości przypadków powstają na czas popełnienia czynu. Formowanie takiej grupy następuje wskutek podobieństwa środowiskowego: wspólna szkoła, miejsce zamieszkania, wspólne spędzanie wolnego czasu, brak zagospodarowania wolnego czasu. Początkowo celem tworzenia się grupy są wspólne zabawy oraz próby zdobycia siłą przewagi nad słabszymi czy bardziej uległymi - psychicznie i fizycznie. Niestety, często zdarza się, że dzieci przyjmują agresywne wzorce (przeważnie od dorosłych i z mediów) jako swoje własne i stosują je w praktyce, nie zdając sobie sprawy z odpowiedzialności za swoje czyny. Często takie działania są skutkiem oddziaływania osób dorosłych i młodocianych przestępców na nieletnich, o czym świadczą kontakty przestępcze. Należy stwierdzić, że jest to zjawisko bardzo niepokojące, bowiem działalność przestępcza w grupach i kontakty z osobami dorosłymi są „autorytetem” dla nieletnich, powodują szybkie pogłębianie się procesu demoralizacji, a w związku z tym zmniejszają szansę na ich resocjalizację. Duży wpływ na zachowanie i postępowanie nieletnich wchodzących w konflikt z prawem mają filmy i gry komputerowe nacechowane scenami przemocy i agresji. Nieletni niejednokrotnie przyjmują gotowe wzorce negatywnych zachowań, które są w nich propagowane. Do bodźców determinujących przestępczość nieletnich, a występujących

niezmiennie od kilku lat, zaliczyć należy: chęć zdobycia pieniędzy lub innych korzyści materialnych, namowa kolegów, chęć przebywania w grupach nieformalnych, poczucie bezkarności, niekontrolowana agresja, ciekawość czy się uda, czy zaimponowanie innym nieletnim.

W sprawie nieletniego należy kierować się przede wszystkim jego dobrem. Trzeba dążyć do osiągnięcia korzystnych zmian w osobowości i zachowaniu się nieletniego oraz zmierzać, w miarę potrzeb, do prawidłowego spełniania przez rodziców lub opiekuna ich obowiązków wobec nieletniego, uwzględniając przy tym interes społeczny (art. 3 § 1 upn). Dyrektywa ta ma charakter nadrzędny i znajduje zastosowanie przy wszystkich sprawach nieletnich na każdym etapie postępowania i w każdej kwestii (tj. zarówno przy podejmowaniu decyzji procesowych, jak i merytorycznych oraz na każdym etapie zajmowania się sprawą, czyli zarówno w toku postępowania przed sądem rodzinnym, jak i przed sądem odwoławczym (w postępowaniu drugoinstancyjnym), a także w toku postępowania wykonawczego.

Najważniejszym zadaniem jest ograniczenie przestępczości i demoralizacji wśród nieletnich oraz przeciwdziałanie patologiom społecznym, szczególnie przemocy w rodzinie, narkomanii i alkoholizmowi. Realizacja takich działań będzie miała istotny wpływ na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu.

SPOŁECZNE ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA DZIAŁAJĄCE NA TERENIE POWIATU

Ważną rolę w systemie społecznym odgrywają organizacje pozarządowe. Kwestie współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi reguluje ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. 2020 poz. 1057). Zgodnie z art. 3 ustawy działalność pożytku publicznego to działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie. Do zadań tych należy m.in. działalność z zakresu pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównania szans tych rodzin i osób, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, ochrona i promocja zdrowia, promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy, działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym. Realizując zadania w wyżej wymienionych sferach, organizacje pozarządowe stanowią ważny element w rozwiązywaniu niektórych problemów społecznych.

Powiat Koziński posiada opracowany *Wieloletni Program Współpracy Powiatu Kozińskiego z Organizacjami Pozarządowymi i Innymi Podmiotami Uprawnionymi Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego na lata 2018-2022* który określa cele, przedmiot oraz formy współpracy. Umożliwia on udział organizacji w realizacji zadań publicznych m.in. w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, pomocy społecznej, upowszechniania kultury fizycznej, sportu i turystyki. Powiat nawiązuje współpracę z licznymi stowarzyszeniami działającymi na jego terenie i poza nim w ramach Programu (na zasadach konkursów ofert).

Aktualizowany wykaz organizacji pozarządowych i stowarzyszeń funkcjonujących na terenie Powiatu Kozienskiego dostępny jest m.in. na stronie:

<http://www.kozienscepowiat.pl/organizacje-pozarzadowe/29-baza-organizacji.html>.

Ze względu na dynamiczną sytuację w tym obszarze (wpis lub wykreślenia z ewidencji stowarzyszeń) oraz różnice w dostępnych źródłach w niniejszej strategii celowo nie zamieszczono ich spisu.

5. PODSUMOWANIE SYTUACJI SPOŁECZNEJ POWIATU KOZIENICKIEGO

5.1. Wnioski z diagnozy

Założeniem „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienskiego na lata 2021-2026” jest wypracowanie metod podniesienia standardu życia mieszkańców oraz skutecznego przeciwdziałania rozprzestrzenienia się niekorzystnych zjawisk społecznych.

Cechy sytuacji społecznej w Powiecie Kozienskim:

- zła sytuacja demograficzna (przewaga ujemnych wskaźników przyrostu naturalnego oraz salda migracji w gminach, znaczna przewaga liczby osób w wieku poprodukcyjnym nad osobami w wieku przedprodukcyjnym);
- nasilający się problem ludzi starszych, brak systemowych rozwiązań starzejącego się społeczeństwa;
- malejący w ostatnich latach wskaźnik osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Koziensicach wynoszący 9,2%; bezrobotni to głównie młodzież, osoby o niskich kwalifikacjach i długotrwale bezrobotni;
- w rejestrze REGON na terenie Powiatu zarejestrowane były w roku 2019 ogółem 4304 podmioty gospodarcze, w tym 96% w sektorze prywatnym (83% osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą). Największa przedsiębiorczość występuje w sektorze prywatnym w branżach: handlowej i naprawy samochodów, budownictwie, przetwórstwie przemysłowym oraz transporcie i gospodarce magazynowej;
- dostępność szkolnictwa na poziomie podstawowym i średnim;
- dostęp do opieki medycznej na poziomie podstawowym i specjalistycznym oraz dostęp do zakładów opieki zamkniętej zlokalizowanych na terenie Powiatu;
- główne przyczyny korzystania z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Kozienskiego są: ubóstwo (1083 rodziny), bezrobocie (647 rodzin), niepełnosprawność (595 rodzin) oraz długotrwała choroba (491 rodzin); łącznie w roku 2019 z pomocy OPS skorzystało 4510 osób (3380 rodzin);
- prowadzona profilaktyka przeciw uzależnieniom i dysfunkcyjnym zachowaniom oraz monitorowane jest zachowanie dysfunkcyjne w rodzinach;
- współpraca w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej i funkcjonowanie instytucji oraz organizacji i stowarzyszeń społecznych, które służą pomocą mieszkańcom;
- problem organizowania oferty czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz niewystarczająca dostępność do bazy kulturalnej, sportowej czy rekreacyjnej na terenach wiejskich;
- działania władz powiatu zmierzające do poprawy standardu życia mieszkańców opierające się na zadaniach organizacyjnych (pomoc i doradztwo społeczne, zwiększenia skuteczności podejmowanej pomocy społecznej poprzez szkolenia kadry, ułatwienia w dostępie do urzędów i instytucji, do usług bytowych, mieszkaniowych, intelektualnych, zdrowotnych

i kulturalnych itp.) oraz na zadaniach inwestycyjnych (np.: poprawie warunków lokalowych infrastruktury socjalnej);

- działania jednostek na polu społecznym dzięki m.in. wykorzystaniu funduszy pomocowych z Unii Europejskiej lub innych źródeł społecznych.

Na sytuację społeczną w Powiecie Kozienskim duży wpływ mają czynniki zewnętrzne - globalne, np. zły stan gospodarki, brak rynków zbytu. Z drugiej strony destabilizująco działają także takie czynniki jak: migracja i emigracja wykształconej młodzieży, starzenie się społeczeństwa oraz słaba aktywność mieszkańców.

5.2. Analiza SWOT

Na analizę składają się cztery grupy czynników:

- pierwsza grupa to uwarunkowania wewnętrzne, które stanowią **silne strony** polityki społecznej; należy je wykorzystane sprzyjać będą jej wzmocnieniu;
- druga grupa uwarunkowań wewnętrznych to takie, które stanowią **słabe strony** polityki społecznej; jeśli nie zostaną wyeliminowane lub zminimalizowane będą ją osłabiać;
- trzecią grupą czynników są uwarunkowania zewnętrzne, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności powiatu, ale mogą być traktowane jako **szanse**;
- ostatnią grupą są takie uwarunkowania zewnętrzne, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania instytucji powiatu, ale mogą stanowić **zagrożenie** dla rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza SWOT stanowi syntetyczne ujęcie wskazanych obszarów problemowych oraz stanowi podsumowanie prezentowanej diagnozy oraz analizy sytuacji społecznej. Stała się ona podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych.

Analiza SWOT dla sytuacji społecznej w Powiecie Kozienskim

MOCNE STRONY	<ul style="list-style-type: none"> – Korzystne położenie geograficzne umożliwiające rozwój gospodarczy oraz turystyczny (walory przyrodniczo-krajobrazowe); – Dostępność placówek oświatowych; – Skoordynowany system pomocy dziecku i rodzinie (zespoły interdyscyplinarne, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalizacyjnego, rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza); – działalność placówek w obszarze pomocy społecznej: Dom Pomocy Społecznej, Placówka Socjalizacyjna PANDA, Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy, Warsztat Terapii Zajęciowej; – Zagwarantowana podstawowa i specjalistyczna opieka medyczna; – Realizacja powiatowych programów wyznaczających priorytetowe cele i działania w zakresie: wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, wspierania osób niepełnosprawnych; – Realizacja programu współpracy Powiatu z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego; – Działalność jednostek na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców; – Dobra współpraca i zaangażowanie władz samorządowych; – Umiejętność aplikowania o środki zewnętrzne;
---------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> – Dostępność terenów inwestycyjnych; – Istniejąca sieć ośrodków kultury, sportu oraz bibliotek; – Aktywnie funkcjonujące organizacje pozarządowe komunikujące się i współpracujące z instytucjami samorządowymi; – Dobrze funkcjonujący system organizacyjny PCPR, miejsko-gminnego i gminnych ośrodków pomocy; – Skoordynowany system pomocy dziecku i rodzinie wspierający rodzinę w zakresie opieki nad dzieckiem; – Rozwój rodzinnych form opieki zastępczej; – Wzrastające nakłady finansowe na świadczenia pomocy społecznej w gminach zarówno w zakresie zadań własnych, jak i zleconych; – Wsparcie osób niepełnosprawnych z terenu powiatu m.in. poprzez zapewnienie sprawnego korzystania ze środków PFRON; – Zapewnienie orzecznictwa o niepełnosprawności dla mieszkańców powiatu; – Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych do budynków Starostwa Powiatowego oraz powiatowych i gminnych jednostek organizacyjnych; – Organizowanie robót publicznych, prac interwencyjnych, staży dla bezrobotnych i poszukujących pracy; – Aktywizacja osób bezrobotnych w celu podnoszenia kwalifikacji zawodowych i przekwalifikowania; – Działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Domu Dziennego Pobytu, Klubów Seniora, Kół Gospodyń Wiejskich.
<p>SŁABE STRONY</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Starzenie się lokalnej społeczności – systematycznie wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnych; – Dysproporcje w społeczeństwie pod względem statusu materialnego i zawodowego – Znaczny odsetek osób pozostających bez pracy; – Niewystarczające środki na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych; – Niewystarczająca liczba miejsc w domu dziennego pobytu oraz brak alternatywnych form pomocy stacjonarnej osobom starszym i niepełnosprawnym; – Słabo rozwinięta infrastruktura socjalna gmin (mieszkania chronione, lokale socjalne); – Ograniczony dostęp do form wsparcia i słabo rozwinięta działalność wolontariatu na terenach wiejskich; – Brak na terenie Powiatu zakładów aktywności zawodowej oraz centrów i klubów integracji społecznej; – Niewystarczająca liczba zakładów pracy chronionej i podmiotów ekonomii społecznej; – Ograniczona sieć komunikacji publicznej powodująca problemy w podejmowaniu aktywności zawodowej przez mieszkańców powiatu; – Utrwalone uzależnienie osób (długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, wykluczonych społecznie) od świadczeń pomocy społecznej powodujące obniżenie aktywności zawodowej; – Niska dostępność do tłumacza języka migowego w urzędach, instytucjach; – Niedostateczna liczba rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych; – Niewystarczające wsparcie osób niepełnosprawnych oraz niski poziom zatrudnienia osób z niepełnosprawnością zwłaszcza z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności; – Skrywane w małych społecznościach lokalnych zjawiska przemocy w rodzinie; – Stosunkowo mała liczba organizacji pozarządowych w gminach działających w obszarze

	<p>pomocy społecznej i na rzecz osób z niepełnosprawnościami;</p>
SZANSE	<ul style="list-style-type: none"> – Pozyskanie środków z Unii Europejskiej oraz innych środków zewnętrznych na współfinansowanie zaplanowanych inwestycji i działań programowych; – Aktywność władz samorządowych; – Wykorzystanie potencjału ludzkiego, aktywizacja mieszkańców, kreowanie liderów lokalnych, upowszechnianie aktywnych postaw, realizacja programów aktywizujących; – Rozwijanie współpracy organizacji pozarządowych działających w sferze pomocy społecznej; – Rozbudowa infrastruktury społecznej; – Rozwój turystyki; – Ożywienie gospodarcze powiatu i związane z nim powstawanie nowych miejsc pracy; – Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie podnoszenia, uzupełniania kwalifikacji oraz konieczności przekwalifikowania zawodowego; – Współpraca samorządów oraz instytucji z otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz rozwój partnerstw, w tym publiczno-prywatnych; – Dostosowanie form i kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy; – Poprawa skuteczności realizowanych działań w tym usług społecznych, prowadzonych przez wyspecjalizowane instytucje wsparcia społecznego oraz jednostki gminne i powiatowe na rzecz integracji międzypokoleniowej, pomocy rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, wsparcia wychowanków pieczy zastępczej; – Rozwój i wzmacnianie systemu pieczy zastępczej; – Realizacja programów społecznych na rzecz osób zagrożonych wykluceniem społecznym; – Zwiększenie dostępności społeczeństwa do Internetu oraz nowoczesnych środków komunikowania się; – Tworzenie placówek przeciwdziałających marginalizacji osób starszych, długotrwale chorych i niepełnosprawnych; – Przełamywanie stereotypów dotyczących osób starszych, niepełnosprawnych i ofiar przemocy; – Wzrastająca rola asystentów rodziny w procesie aktywizowania beneficjentów pomocy społecznej; – Rozwój i popularyzacja idei wolontariatu; – Mobilizacja środowisk sąsiedzkich do włączania się w działania na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych (wsparcie w miejscu zamieszkania); – Rozwój specjalistycznego wsparcia zwłaszcza na terenach wiejskich.
ZAGROŻENIA	<ul style="list-style-type: none"> – Zaostrzenie trendów demograficznych – starzenie się społeczeństwa i wydłużanie życia skutkujące zwiększeniem liczby osób starszych potrzebujących pomocy instytucjonalnej; – Zmniejszająca się rola rodziny jako źródła wsparcia; – Wzrost demoralizacji i przestępczości wśród młodzieży, potencjalne nasilenie się zjawisk patologicznych; – Dziedziczenie nieprawidłowych wzorców rodzinnych i społecznych w tym ubóstwa i bezradności; – Zaniedbania opiekuńcze wobec osób starszych i niepełnosprawnych przez rodziny; – Zjawisko wykluczenia społecznego; – Mała aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych, niskie zarobki; – Wysokie koszty zatrudniania pracowników; – Niewystarczająca liczba kandydatów na rodziny zastępcze oraz prowadzących rodzinne domy dziecka; – Wzrastające zapotrzebowanie na opiekę i usługi świadczone na rzecz osób starszych

	<p>i niepełnosprawnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie zadań samorządowych bez przekazania środków na realizację nowych zadań; – Niewystarczający dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej; – Zbyt duża częstotliwość zmian w prawie, niespójność przepisów, zmiany interpretacji istniejących przepisów prawnych; – Wahania koniunktury gospodarczej mogące spowodować spadek zatrudnienia i pogarszanie się sytuacji na rynku pracy; – Ubożenie kadr pomocy społecznej i niski prestiż zawodu.
--	---

Dokonując analizy wyników diagnozy i nakładając je na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego, a jego treścią część programowa niniejszego dokumentu.

Procesy demograficzne w istotny sposób wpływają na sytuację społeczno-ekonomiczną ludności, zapowiadają umacnianie się pewnych trendów, co powoduje konieczność zaplanowania działań mających na celu dostosowanie polityki społecznej do skutków tych zmian oraz stymulowanie zjawisk sprzyjających niwelacji niekorzystnych trendów. Zjawiskami, które w największym stopniu wpływają na sytuację społeczno-ekonomiczną jest wzrost przeciętnej długości życia oraz starzenie się społeczeństwa. Jednoczesne nałożenie się na siebie tych dwóch zjawisk powoduje, że struktura społeczna w najbliższych latach będzie kształtować się odmiennie niż dotychczas.

Najnowsza prognoza demograficzna dla Polski do roku 2050 zakłada dalszy stopniowy ubytek liczby ludności oraz znaczące zmiany struktury według wieku. Oba te fakty wynikają ze znanych mechanizmów powiązań między natężeniem urodzeń i zgonów a stanami ludności. Oprócz ujemnego przyrostu naturalnego, będziemy obserwować dalsze niekorzystne zmiany w strukturze ludności według wieku oraz zmniejszenie się liczby kobiet w wieku rozrodczym. Polska znalazła się w takim momencie rozwoju demograficznego, że nawet wzrost współczynnika dzietności do poziomu gwarantującego prostą zastępowalność pokoleń w krótkim okresie nie spowoduje odwrócenia tych procesów i nie powstrzyma zmniejszania się liczby ludności kraju. Przy tak znacznym zniekształceniu struktury populacji proces odbudowy demograficznej jest procesem powolnym i wymaga konsekwentnych, długofalowych działań.

Natomiast zmniejszenie się liczby dzieci w wieku 0-14 lat może stać się szansą dla systemu edukacji, gdyż łatwiej będzie podołać obowiązkowi kształcenia i opieki nad dziećmi przy mniejszej populacji. Istniejąca infrastruktura i baza dydaktyczna może posłużyć do rozwoju bogatszej oferty edukacyjnej zarówno dla dzieci, które wymagają dodatkowej pomocy w nauce lub chcą rozwijać umiejętności, jak również dla dorosłych, którzy często stają przed koniecznością zmiany kwalifikacji i udoskonalania swoich umiejętności poprzez kształcenie ustawiczne i szkolenia.

Wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym zwiększa silną już obecnie presję na system zabezpieczenia społecznego. Ponadto jednym z obszarów zainteresowań polityki społecznej powinno stać się wspieranie aktywnej starości, tak aby coraz dłuższy czas, jakim

dysponują współcześni i przyszli seniorzy, mógł być efektywnie i satysfakcjonująco wykorzystany. Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji przyczyni się zapewne do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. W związku z zakresem kompetencji samorządu powiatowego należy zaprogramować działania, które z jednej strony będą łagodziły skutki niepełnosprawności, np. poprzez systematyczną likwidację barier architektonicznych, a z drugiej ułatwiały poprzez rehabilitację powrót, przynajmniej części osób niepełnosprawnych, na rynek pracy. Dla seniorów konieczne będzie zapewnienie odpowiedniej opieki całodobowej, w pierwszej kolejności mającej charakter rodzinny, następnie środowiskowy lub instytucjonalny.

Analizując sytuację mieszkańców powiatu, należy zwrócić uwagę na poprawę sytuacji na rynku pracy i malejące bezrobocie. Poprawie ulega również sytuacja finansowa gospodarstw domowych. W 2019 roku stopa bezrobocia w powiecie wynosiła 9,2%. Rosną zarówno dochody, jak i wydatki budżetu powiatu na 1 mieszkańca. Niestety poprawa sytuacji ekonomicznej nie ma jednoznacznego przełożenia na relacje w rodzinie. Wzrasta liczba zachowań patologicznych i niepożądanych społecznie. Zjawiska takie jak przemoc fizyczna, psychiczna i ekonomiczna w rodzinie, nadużywanie alkoholu, prowadzą do osłabienia więzi rodzinnych, a nawet do rozpadu małżeństw (przemoc jest wskazywana jako jedna z bardzo istotnych przesłanek do podjęcia decyzji o rozwodzie).

Działania samorządu w szczególności powinny być zwrócone na zabezpieczenie sytuacji dziecka, które musiało opuścić rodzinę. Należy stawiać na opiekę rodzinną (rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka), a dopiero, gdy ta będzie niewystarczająca, na instytucjonalną (placówki opiekuńczo-wychowawcze). Nie można zapominać o aktywizowaniu do właściwej działalności struktur gminnych, tak by odebranie dziecka rodzinie było zdecydowane ostatecznością. Konieczne jest także intensyfikowanie działań w kierunku umożliwiania dzieciom znajdującym się w pieczy zastępczej powrotu do rodzin biologicznych.

Obserwowane zagrożenia dla dzieci i młodzieży, w postaci korzystania z substancji psychoaktywnych, rosnącej liczby uzależnień behawioralnych (od smartfonów, Internetu, komputera) powodują, iż samorządy powinny tworzyć infrastrukturę zapewniającą zaspokojenie osobom młodym potrzeb kulturalnych i sportowych oraz rozwój innych zainteresowań zapewniających twórcze spędzanie czasu wolnego.

Do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z racji niekorzystnych uwarunkowań, zaliczyć należy osoby starsze, niepełnosprawne, uzależnione od substancji psychoaktywnych (w szczególności osoby z problemem alkoholowym), osoby będące ofiarami przemocy, osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze. Integracja tych grup wymaga wdrażania przemyślanych, kompleksowych programów, które będą uwzględniały specyfikę członków danej grupy.

Związek zidentyfikowanych problemów społecznych z programowaniem działań

W powyższym schemacie przedstawiono związek problemów społecznych z czynnikami, które będą brane pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych powiatu. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu powiatowego oraz warunki finansowe, nieco mniejszy, choć także istotny wpływ mają inne dokumenty strategiczne omówione w rozdziale 1 dokumentu.

6. MISJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁŃ W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE POWIATU KOZIERNICKIEGO

Misja to wyróżniona przyczyna, która uzasadnia podjęcie działań dla rozwoju polityki społecznej, wyraża wartości, jakie należałoby w wyniku wdrażania Strategii osiągnąć. Biorąc pod uwagę uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne Powiatu Koziernickiego oraz rolę i znaczenie Powiatu w regionie zdefiniowano następującą misję:

MISJA POWIATU KOZIERNICKIEGO:

Powiat Koziernicki prowadzi aktywną politykę społeczną przy wykorzystaniu wszelkich dostępnych zasobów i środków własnych oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Powiat profesjonalnie rozwiązuje problemy osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej i narażonych na wykluczenie społeczne.

W realizacji swych zadań Powiat opiera się na założeniach wzmacniania roli rodziny, zminimalizowania zagrożeń związanych z patologiami społecznymi oraz prowadzenia szerokiej rehabilitacji niepełnosprawnych.

CELE STRATEGICZNE

CEL STRATEGICZNY 1	•Rozwój systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji
CEL STRATEGICZNY 2	•Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin, w tym niepełnosprawnych, chorych i starszych
CEL STRATEGICZNY 3	•Aktywizacja lokalnego rynku pracy oraz integracja lokalnych środowisk
CEL STRATEGICZNY 4	•Promowanie właściwych postaw społecznych, ważnych dla przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie, przestępczości i uzależnieniom

KIERUNKI DZIAŁAŃ

CEL STRATEGICZNY 1. ROZWÓJ SYSTEMU WSPARCIA DLA RODZIN MAJĄCYCH TRUDNOŚCI W WYPEŁNIANIU SWOICH PODSTAWOWYCH FUNKCJI

- 1.1. Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Kozienskim.
- 1.2. Zwiększenie na poziomie gminnym dostępności wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci.
- 1.3. Poprawa funkcjonowania instytucji zajmujących się wsparciem osób i rodzin z problemami wychowawczymi.
- 1.4. Rozwój lokalnej sieci opieki nad dzieckiem poza rodziną biologiczną.

Efekty:

Sprawnie funkcjonujący system wsparcia na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży, zapewniający dzięki współpracy instytucjonalnej i kompetencji kadry różnorodne formy pomocy, w szczególności uprzedzający sytuacje kryzysowe i zabezpieczający poszanowanie praw dzieci. W sytuacji kryzysowej system przyjmuje funkcje ratownicze i opiekuńcze, nie pozostawiając dziecka i rodziny z własnymi problemami. Wzrost liczby kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Wzrost liczby specjalistycznych szkoleń dla kadry zajmującej się wspieraniem rodzin i pieczą zastępczą.

CEL STRATEGICZNY 2. WSPIERANIE OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM I ICH RODZIN, W TYM NIEPEŁNOSPRAWNYCH, CHORYCH I STARSZYCH

- 2.1. Zwiększenie dostępności do informacji i poradnictwa specjalistycznego.
- 2.2. Promowanie powstawania placówek pobytu dziennego dla osób potrzebujących wsparcia.
- 2.3. Wspieranie działalności organizacji oraz wolontariatu działających na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem bądź wykluczonych społecznie.
- 2.4. Doksztalcanie kadr pomocy społecznej w obszarze pomocy ww. osobom.
- 2.5. Aktywne współdziałanie z organizacjami pozarządowymi, koordynacja lub wspieranie wspólnych działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- 2.6. Realizacja Powiatowego Programu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Kozienskim.

Efekty:

Uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby innych oraz zwiększenie wiedzy na temat funkcjonowania grup społecznych z obniżoną sprawnością. Poprawa jakości świadczonych usług wspierających, zwiększanie dostępności i wiedzy na temat instytucji pomocowych i samopomocowych. Wzrost liczby wolontariuszy, szczególnie działających na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami. Wzrost liczby asystentów rodziny i asystentów osób niepełnosprawnych. Poszerzenie oferty działań wspierających i edukacyjnych. Budowanie lokalnej sieci pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Zwiększenie liczby korzystających z poradnictwa specjalistycznego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin, w tym niepełnosprawnych i starszych.

CEL STRATEGICZNY 3. AKTYWIZACJA LOKALNEGO RYNKU PRACY ORAZ INTEGRACJA LOKALNYCH ŚRODOWISK

- 3.1. Prowadzenie działań z zakresu doradztwa zawodowego.
- 3.2. Monitorowanie zjawiska bezrobocia oraz wsparcie osób bezrobotnych poprzez zastosowanie instrumentów rynku pracy.
- 3.3. Zapewnienie dostępu do odpowiednich źródeł informacji w zakresie aktywności i rozwoju obywateli.
- 3.4. Wspieranie i współorganizowanie kampanii informacyjnych promujących przedsiębiorczość.
- 3.5. Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami, stowarzyszeniami w zakresie polityki społecznej.
- 3.6. Realizacja Programu Współpracy Powiatu Koziennickiego z Organizacjami Pozarządowymi i innymi Podmiotami Uprawnionymi Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego.

Efekty:

Wzrost liczby osób zaktywizowanych, korzystających z dostępnych dóbr, praw i wolności obywatelskich. Wzrost liczby osób opuszczających system pomocy społecznej. Zwiększenie liczby osób zatrudnionych. Zwiększenie udziału społeczności lokalnej w tym seniorów i osób z niepełnosprawnościami w życiu publicznym. Zwiększanie dostępności i wiedzy na temat pojawiających się inicjatyw kierowanych do różnych grup społecznych. Wzrost liczby wolontariuszy. Poszerzenie oferty działań wspierających, integrujących, edukacyjnych. Wzrost zaangażowania organizacji pozarządowych w działania aktywizujące i integracyjne.

CEL STRATEGICZNY 4. PROMOWANIE WŁAŚCIWYCH POSTAW SPOŁECZNYCH, WAŻNYCH DLA PRZECIWDZIAŁANIA ZJAWISKU PRZEMOCY W RODZINIE, PRZESTĘPCZOŚCI I UZALEŻNIENIOM

- 4.1. Realizacja Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Kozienskim.
- 4.2. Współpraca między przedstawicielami różnych grup zawodowych zajmujących się problemem przemocy.
- 4.3. Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa dla osób dotkniętych przemocą i uzależnieniami.
- 4.4. Wsparcie i ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie i uzależnieniami.
- 4.5. Zapewnienie miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla osób potrzebujących schronienia w związku z występującą przemocą w rodzinie.
- 4.6. Prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przestępczości i uzależnieniom.
- 4.7. Upowszechnianie informacji o możliwościach i formach wsparcia oraz instytucjach udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą i uzależnieniami.

Efekty:

Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie i uzależnieniami. Zabezpieczenie miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla osób potrzebujących schronienia. Poprawa skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc i osób uzależnionych. Wzrost świadomości społecznej w zakresie występowania zjawisk patologicznych w środowisku lokalnym. Zaangażowanie podmiotów pozarządowych w działania profilaktyczne. Podniesienie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i z zakresu uzależnień. Wzrost świadomości zagrożenia przestępczością związaną z uzależnieniem. Poprawa funkcjonowania systemu wsparcia w zakresie problematyki przemocy w rodzinie, przestępczości i uzależnień.

7. REALIZACJA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU KOZIENICKIEGO NA LATA 2021-2026

7.1. Wdrażanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2026 wyznacza cele, kierunki działań oraz interwencji mających prowadzić do wzmocnienia spójności społecznej w powiecie, poprzez aktywizowanie i włączanie społeczne osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem. Przedstawione w dokumencie założenia mogą być osiągnięte jako efekt długoterminowej współpracy wielu instytucji i środowisk lokalnych.

Strategia jest dokumentem otwartym na zmiany i wzbogacenie treści w niej zawartych wynikające z prowadzonego monitoringu zjawisk społecznych. Aktualizacje dokumentu są istotne dla adekwatnego programowania działań uwzględniając aktualną sytuację społeczną, ekonomiczną i gospodarczą. Elastyczne reagowanie pozwoli na efektywne wdrażanie ukierunkowane na osiągnięcie wskazanych rezultatów. *Strategia* zostanie przyjęta w formie Uchwały Rady Powiatu.

We wprowadzaniu w życie poszczególnych działań uczestniczyć będą jednostki samorządowe powiatu i gmin w szczególności:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach;
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozienicach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Garbatce-Letnisko, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Głowaczowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gniewoszowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grabowie nad Pilicą, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Magnuszewie oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Sieciechowie;
- Powiatowy Urząd Pracy w Kozienicach;
- Komendy Powiatowej Policji w Kozienicach;
- placówki oświatowe;
- placówki ochrony zdrowia.

Dodatkowo, w celu osiągnięcia założonych rezultatów, w zależności od możliwości i potrzeb partnerami w skutecznym wdrażaniu mogą być: Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespoły Interdyscyplinarne, fundacje, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, instytucje rządowe oraz inne jednostki samorządu terytorialnego.

7.2. Monitoring

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2026 określa kierunki postępowania, stanowiąc wyzwanie dla całej społeczności lokalnej oraz wszystkich instytucji publicznych i niepublicznych działających na polu polityki społecznej na terenie Powiatu. Podstawą skutecznego wdrażania będzie monitoring i ocena realizacji założonych celów. Monitorowanie polegać będzie na gromadzeniu i analizie

danych, co pozwoli ocenić skuteczność wdrażanych działań. Posłuży do badania i weryfikacji stopnia osiągniętych w toku postępowania wskaźników i założeń umożliwiając efektywne wdrażanie ukierunkowane na zaspokajanie potrzeb środowiska lokalnego.

Monitoring prowadzony będzie na bieżąco przez realizatorów merytorycznych poszczególnych zadań, natomiast ocena stopnia realizacji i osiągnięcia efektów dokonywana będzie corocznie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach.

Proponowany system monitoringu prac nad *Strategią* zakłada:

- składanie corocznych sprawozdań (na podstawie danych statystycznych i innych informacji będących w posiadaniu: Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodków Pomocy Społecznych, instytucji i organizacji oraz grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami realizacji *Strategii*) i przedkładanie ich Radzie Powiatu.
- sporządzanie bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej oraz weryfikacja działań i zadań.

7.3. Wskaźniki

Do oceny wdrażanych działań wykorzystywane będą wskaźniki ilościowe i jakościowe odzwierciedlające ważne wartości zakładane do osiągnięcia celów, są to m.in.

- w obszarze dotyczącym ludności: przyrost naturalny, saldo migracji, dochody na 1 osobę w gospodarstwie domowym, liczba podopiecznych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej, liczba projektów zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w ramach konkursów ogłoszonych przez gminy i powiat, liczba wolontariuszy działających na rzecz reintegracji społecznej;
- w obszarze dotyczącym rynku pracy: udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo, liczba bezrobotnych z podziałem na poziom i kierunek wykształcenia, liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy, oraz te same wskaźniki w odniesieniu do osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy;
- w obszarze realizacji inicjatyw społecznych i instytucjonalnych: liczba programów i projektów zrealizowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych, liczba kampanii społecznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, liczba osób opuszczających system pomocy społecznej, liczba osób korzystających ze wsparcia instytucji pomocowych, liczba utworzonych mieszkań chronionych, ośrodków wsparcia, domów dziennego pobytu dla różnych grup potrzebujących pomocy, liczba inicjatyw społecznych w obszarze aktywizacji i integracji społecznej (grupy wsparcia, rodzinne formy opieki nad dziećmi, seniorami i niepełnosprawnymi, lokalne grupy działania),
- wskaźniki ekonomiczne: stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.

7.4. Finansowanie działań

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w *Strategii* jest finansowanie wskazanych zadań. Zaplanowane do wdrożenia działania finansowane będą zarówno ze środków własnych jednostek samorządowych, jak również środków zewnętrznych. Mając na uwadze ograniczone możliwości budżetowe powiatu i poszczególnych gmin, ważnym zadaniem jest wypracowanie mechanizmów, pozwalających na łączenie środków z różnych źródeł. Zadania *Strategii* realizowane będą adekwatnie do możliwości finansowych jednostek samorządowych w danym roku budżetowym, z uwzględnieniem środków zewnętrznych. Podstawowymi źródłami środków, z których mogą korzystać samorządy dla realizacji programów pomocy społecznej są:

- budżet państwa w realizacji zadań nałożonych na powiaty ustawowo,
- budżet powiatu i województwa w realizacji zadań ustawowych i wspierających,
- środki zewnętrzne, m.in.: Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Fundusz Pracy, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON),
- programy systemowe i konkursowe w ramach środków Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej,
- środki stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych.

8. ZAKOŃCZENIE

Opracowana *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienskiego na lata 2021-2026* pozwoli na systematyczne i planowe dążenie do osiągnięcia wytyczonych celów strategicznych. Zastosowane w dokumencie rozwiązania koncentrują się wokół problemów wykluczenia społecznego, a ich finalnym efektem ma być wzrost spójności społecznej powiatu, poprzez aktywizowanie tych kategorii mieszkańców, którzy obecnie są beneficjentami różnych form instytucjonalnej pomocy. Realizacja *Strategii* powinna więc przyczynić się do budowania w Powiecie Kozienskim nowoczesnego modelu polityki społecznej, w której nacisk położony będzie na procesy włączania społecznego i readaptacji mieszkańców należących do grup ryzyka. Ważnym w tym kontekście zadaniem jest stałe rozwijanie sektora coraz bardziej zróżnicowanych i zarazem wyspecjalizowanych usług społecznych oraz zwiększanie ich dostępności, jak również wypracowanie modelu współpracy (partnerstwa lokalnego) pomiędzy wieloma podmiotami, które działają na rzecz środowisk i grup defaworyzowanych. Oba wskazane tu wątki (współpraca między podmiotami i konieczność przechodzenia od pomocy w postaci świadczeń finansowych na rzecz usług społecznych oferowanych osobom wymagającym wsparcia) mają szczególne znaczenie dla minimalizowania problemów w sferze szeroko rozumianej polityki społecznej.

Niniejsza *Strategia* wyznacza ramy działań sprzyjających eliminowaniu problemów społecznych i pozwala zbudować fundamenty dobrych praktyk w tym zakresie. To jednak, na ile zostaną zrealizowane jej zapisy, zależy nie tylko od władz powiatowych. Rzeczywista zmiana warunkowana jest autentycznym zaangażowaniem różnych podmiotów i wielopłaszczyznową współpracą. *Strategia* ma więc pobudzać do aktywności zarówno organizacje, instytucje i inne środowiska działające w obszarze polityki społecznej, jak i mobilizować do działania samych mieszkańców powiatu. Eliminowanie problemów społecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i budowanie wspólnoty lokalnej stanowi bowiem wyzwanie dla całej społeczności i w efekcie prowadzić ma do poprawy jakości i warunków życia wszystkich członków lokalnej zbiorowości, a nie tylko osób i rodzin z grup ryzyka. Podobnie jak sam proces przygotowywania niniejszej *Strategii*, tak i realizacja jej zapisów powinna mieć wysoce partycypacyjny charakter.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Procentowy udział mieszkańców poszczególnych gmin Powiatu Kozienskiego w 2019 roku.....	14
Wykres 2. Procentowe zmiany liczby ludności według ekonomicznych grup wieku w Powiecie Kozienskim na przestrzeni lat 2014-2019	16
Wykres 3. Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych gminach Powiatu Kozienskiego na koniec 2019 roku .	21
Wykres 4. Bezrobotni według wykształcenia w Powiecie Kozienskim w latach 2017-2019	22
Wykres 5. Bezrobotni wg wieku w Powiecie Kozienskim w latach 2017-2019	23
Wykres 6. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2019 roku na tle ludności powiatu.....	25
Wykres 7. Powody przyznawania pomocy społecznej wg liczby rodzin w gm. Garbatka-Letnisko w latach 2017-2019	26
Wykres 8. Powody przyznawania pomocy społecznej wg liczby rodzin w gm. Głowaczów w latach 2017-2019 .	27
Wykres 9. Powody przyznawania pomocy społecznej wg liczby rodzin w gm. Gniewoszów w latach 2017-2019	28
Wykres 10. Powody przyznawania pomocy społecznej wg liczby rodzin w gminie Grabów nad Pilicą w latach 2017-2019	29
Wykres 11. Powody przyznawania pomocy społecznej wg liczby rodzin w mieście i gminie Koziensice w latach 2017-2019	30
Wykres 12. Powody przyznawania pomocy społecznej wg liczby rodzin w gm Magnuszew w latach 2017-2019	31
Wykres 13. Powody przyznawania pomocy społecznej wg liczby rodzin w gm. Sieciechów w latach 2017-2019	32
Wykres 14. Powody przyznawania pomocy społecznej w Powiecie Kozienskim w 2019 roku	34
Wykres 15. Ofiary i sprawcy przemocy domowej	546

SPIS TABEL

Tabela 1. Zestawienie dokumentów strategicznych będących podstawą opracowania niniejszej strategii.....	8
Tabela 2. Liczba mieszkańców Gmin Powiatu Kozienskiego w latach 2015-2019	14
Tabela 3. Struktura płci mieszkańców Gmin Powiatu Kozienskiego w latach 2015-2019.....	15
Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców poszczególnych gmin Powiatu Kozienskiego w 2019 roku	15
Tabela 5. Zmiany liczby ludności Powiatu Kozienskiego według ekonomicznych grup wieku na przestrzeni lat 2014-2019	16
Tabela 6. Liczba bezrobotnych w Powiecie Kozienskim w latach 2017-2019 (stan na koniec roku)	20
Tabela 7. Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych gminach w latach 2017-2019 (stan na koniec roku)	20
Tabela 8. Bezrobocie w poszczególnych gminach Powiatu Kozienskiego na koniec 2019 roku	21
Tabela 9. Bezrobotni wg wykształcenia w Powiecie Kozienskim na koniec 2017, 2018 i 2019 roku	22
Tabela 10. Bezrobotni wg wieku w latach 2017-2019	23
Tabela 11. Powody ubiegania się o pomoc w gminach Powiatu Kozienskiego w 2019 roku	33
Tabela 12. Działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kozienskich w roku szkolnym 2019/2020	41
Tabela 13. Poradnictwo prawne i psychologiczne przy PCPR w Kozienskich.....	42
Tabela 14. Rodziny zastępcze w Powiecie Kozienskim w latach 2017-2019	43
Tabela 15. Liczba dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności przebywających w rodzinach zastępczych w latach 2017-2019.....	44
Tabela 16. Wydatki Powiatu Kozienskiego na rodzinną pieczę zastępczą w latach 2017-2019.....	44
Tabela 17. Liczba rodzin zastępczych w Powiecie Kozienskim w latach 2017-2019 – wg liczby dzieci.....	44
Tabela 18. Liczba i wydatki na usamodzielnienie wychowanków pieczy zastępczej w latach 2017-2019.....	45
Tabela 19. Liczba dzieci i średni miesięczny koszt utrzymania w Placówce Socjalizacyjnej „PANDA”	46
Tabela 20. Wykaz osób przebywających i skierowanych do Domu Pomocy Społecznej im. Kazimierzy Gruszczyńskiej w Kozienskich z terenu Powiatu Kozienskiego i średni miesięczny koszt utrzymania w latach 2017-2019.....	47
Tabela 21. Wykaz wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności osób z terenu Powiatu Kozienskiego w latach 2017-2019.....	48
Tabela 22. Wysokość środków PFRON na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Kozienskiego w latach 2017-2019	49
Tabela 23. Liczba osób niepełnosprawnych objętych działaniami PCPR w latach 2017-2019	50
Tabela 24. Liczba osób niepełnosprawnych korzystająca z dofinansowania i wysokość środków PFRON a poszczególnych zadaniach w latach 2017-2019	50
Tabela 25. Dofinansowania wg rodzaju barier w latach 2017-2019	50
Tabela 26. Rodzaje i formy wsparcia dla osób niepełnosprawnych w ramach pilotażowego programu „Aktywny Samorząd” w latach 2017-2019	51
Tabela 27. Wykaz projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego realizowanych przez PCPR w Kozienskich	53
Tabela 28. Środki finansowe przeznaczone na działalność Warsztatu Terapii Zajęciowej w Przewozie	54
Tabela 29. Przemoc domowa na terenie Powiatu Kozienskiego	54
Tabela 30. Przestępstwa popełniane w Powiecie Kozienskim	56
Tabela 31. Przestępczość wśród nieletnich na terenie Powiatu Kozienskiego	57